

Norges miljø- og
biovitenskapelige
universitet

Masteroppgave 2025 30 stp.

Fakultet for miljøvitenskap og naturforvaltning

**Forvaltningen av laks og oter sett gjennom
lokale aktørers og laksefiskeres øyne
– En casestudie fra Bondalselva på
Sunnmøre.**

Jenny Grimstad

Naturbasert reiseliv

«Hvorfra jeg får lyst til at skrive? – Ja de kan ikke tro, hvor det i grunden morer mig. Når jeg begynder et kapittel, som jeg har rigtig varmt i hovedet, er det så morsomt – ja jeg vil ikke påstå at det er fullt så morsomt som at have en laks på stangen, men i alle fall som en stor ørret.»

Alexander L. Kielland, brev til Edvard Brandes 19.11.1879.

«På ett og samme sted vandrer laksen i forskjellige retninger, dels med, dels mot hovedstrømmene i havet, dels på tvers av dem. Den krysser vannlag av forskjellig temperatur og saltholdighet og med fart og utholdenhet når den fram til sitt mål. Hva som leder den, hvilken vidunderlig sans og orienteringsevne, vet jeg ikke.»

Knut Dahl og Sven Sømme 1935.

Forord:

Denne masteroppgaven markerer slutten på mine to år som student ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU). Det har vært to lærerike og givende år, både faglig og personlig.

Jeg vil rette en stor takk til min hovedveileder, Stian Stensland, for verdifull veiledning, gode råd og tilbakemeldinger gjennom hele prosessen. Takk også til min biveileder, Oddgeir Andersen, for støtte og innspill underveis. Jeg ønsker i tillegg å takke Øystein Aas, som har bidratt med nyttige råd og nesten fungert som en ekstra veileder.

Jeg vil også takke alle informantene som stilte opp til intervju. Deres tid, innsikt og erfaringer har vært avgjørende for gjennomføringen av denne studien.

En stor takk går også til mine medstudenter i klassen for inspirerende faglige diskusjoner og hyggelige stunder – dere har vært en flott gjeng å studere sammen med. En spesiell takk går til «Bø-gjengen» som har vært med meg fra første studiedag for snart fem år siden; deres støtte og vennskap har betydd mye for meg gjennom studietiden.

Til slutt vil jeg takke familie, venner og kjæreste for all støtte, oppmuntring og gode råd – både i arbeidet med denne oppgaven og i løpet av hele studieløpet.

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Ås 15.05.2025

Jenny Grimstad

Sammendrag

Denne masteroppgaven undersøker hvordan oterens tilbakekomst påvirker holdninger og syn på forvaltning i lakseelva Bondalselva på Sunnmøre, som fungerer som caseområde for studien. Studien retter særlig fokus mot hvordan ulike aktører som fiskere, grunneiere, forvaltningsmyndigheter og lokalbefolkning oppfatter og håndterer spenninger mellom bevaring av rovdyr og bruk av naturressurser. Villaksen er truet og spiller en viktig rolle både økologisk og økonomisk, mens oteren, som tidligere var nær utryddet, har fått fotfeste i mange elver. Dette har skapt nye forvaltningsutfordringer.

Gjennom en kvalitativ forskningsdesign og dybdeintervjuer med 13 lokale informanter, analyseres hvordan holdninger til oteren formes og påvirkes av natursyn, institusjonell tillit og lokal erfaring. Et sosialkonstruktivistisk rammeverk benyttes for å forstå hvordan verdier, normer og institusjoner bidrar til holdningsdannelse. Resultatene viser et mangfold av synspunkter, fra dem som ser oteren som en naturlig del av økosystemet, til dem som oppfatter den som en trussel mot lokal økonomi og lakseforvaltning.

Funnene understreker betydningen av lokal kunnskap og medvirkning i forvaltningstiltak. Når nasjonale bevaringsmål oppleves som i konflikt med lokale interesser, kan det svekke tilliten til forvaltningen og føre til motstand. Studien viser at konfliktene ikke bare handler om oteren som art, men også om hvordan naturen forstås, og hvem som har legitimitet i forvaltningsbeslutninger. Oppgaven bidrar med innsikt i hvordan samfunnsperspektiver kan styrke en mer helhetlig og inkluderende naturforvaltning.

Abstract

This master's thesis explores how the return of the Eurasian otter (*Lutra lutra*) influences social acceptance and management in Atlantic salmon (*Salmo salar*) rivers in western Norway, using the Bondalselva River as a case study. The research focuses on how different stakeholders – including anglers, landowners, local authorities, and community members – perceive and respond to tensions between predator conservation and the sustainable use of natural resources. While the Atlantic salmon is a threatened species of great ecological and economic value, the otter has recovered following a period of near extinction, now reappearing in many rivers. This has introduced new challenges for local management.

Using qualitative research design, in-depth interviews were conducted with 13 local actors. A social constructivist framework was applied to analyze how values, norms, and institutional structures shape perceptions of the otter. The findings reveal a wide range of attitudes, from those who view the otter as a natural part of the ecosystem to those who consider it a threat to salmon populations and local economies.

The study highlights the importance of local knowledge and stakeholder involvement in wildlife management. When national conservation goals are perceived to conflict with local interests, it can undermine trust in authorities and fuel resistance. The conflicts identified are not solely about the species itself, but also about differing understandings of nature and legitimacy in decision-making processes. This thesis contributes to a broader understanding of how incorporating social perspectives can lead to more inclusive and effective environmental governance.

Innhold

Forord:	III
Sammendrag	IV
Abstract	V
Innledning	1
Formål med studien	2
Teori	3
Økologisk bakgrunn: Oter og villaks	6
Oter (<i>Lutra lutra</i>)	6
Atlantisk laks (<i>Salmo salar</i>):	8
Litteraturgjennomgang	9
Konflikt mellom mennesker og rovdyr: En global utfordring	12
Tidligere forskning på elveeieres rolle og forvaltningstiltak	13
Metode	15
Studieområde	16
Valg av metode	19
Utforming og gjennomføring av intervjuene	20
Analyseplan	21
Metodediskusjon	26
Etiske betraktninger	27
Bruk av kunstig intelligens (KI)	27
Resultater	28
Holdninger, oppfatninger og opplevelser av oteren	28
Laksefisket og turistøkonomi	30
Effekten på laksebestanden	32
Forvaltning av oteren	34
Presentasjon av hovedfunn og tiltak	36
Diskusjon	38
Konklusjon	43
Referanser	45
Vedlegg:	50
Samtykkeerklæring	54

Innledning

Norges lange og rike tradisjon knyttet til villaks (*Salmo salar*), har spilt en sentral rolle i både fiske, lokal verdiskaping og nasjonal identitet. Siden 1800-tallet har lakseelvene tiltrukket seg både lokale fiskere og utenlandske sportsfiskere, og laksefiske har utviklet seg til å bli en viktig del av naturbasert reiseliv og kulturarv (Berntsen, 1990; Solhaug, 1983). Villaksen fungerer ikke bare som en økonomisk ressurs, men også som et symbol på Norges rike naturmangfold. Bestandene av villaks har imidlertid gått kraftig tilbake de siste tiårene. Fra 1983 til 2024 har bestanden blitt halvert, og fangstene i 2024 er de laveste som noen gang er registrert (Statistisk sentralbyrå, 2025). Villaksen er derfor klassifisert som truet på den norske rødlista (Thorstad, 2022), og utfordringene knyttet til lakseforvaltning har fått økt oppmerksomhet. Dette inkluderer både økologiske og sosiale dimensjoner i tråd med forståelsen av laksevassdrag som sosial-økologiske systemer.

Samtidig har oteren (*Lutra lutra*) gjort en sterk tilbakekomst i norske vassdrag. Etter å ha vært nær utryddet ble oteren totalfredet i 1982, og de siste årene har den igjen spredt seg langs vestlandskysten og er nå observert i flere lakseelver (Rueness, 2024). Selv om oteren er en naturlig del av økosystemet som kan bidra til å holde fremmede arter som mink unna, oppfattes den av enkelte som en konkurrent fordi den spiser laks, særlig blant lokale aktører knyttet til laksefiske. Dette bidrar til at oteren blir gjenstand for diskusjon og uenighet i lakseforvaltningen på flere nivåer (NORCE - Norwegian Research Centre, 2022).

Forvaltningen av villaks og oter foregår i et spenningsfelt mellom bevaringshensyn og lokal ressursbruk. Tidligere forskning på større rovdyr i Norge viser hvordan konflikter i naturforvaltningen ofte handler mer om fordeling av makt og tillit enn om selve dyret (Skogen & Krangle, 2020). Lignende dynamikker kan gjenfinnes i konflikter som følge av oterens tilbakekomst, men dette er langt mindre utforsket. Det finnes derfor et forskningsgap for hvordan oteren påvirker lokalsamfunn og forvaltningssystemer i vassdragene.

Studien bygger på kvalitative dybdeintervjuer med personer som har ulik tilknytning til Bondalselva på Sunnmøre, enten gjennom fritidsfiske, næringsliv eller lokal forvaltning. Med et sosialkonstruktivistisk blikk rettes oppmerksomheten mot hvordan disse aktørene oppfatter oteren, og hvordan slike oppfatninger formes i møte med forvaltningspraksis, verdier og sosiale normer. Det legges særlig vekt på hvordan lokale aktører, som elveeierlaget, håndterer spenningene mellom bevaring og bruk av naturressurser.

Formål med studien

Formålet med denne studien er å undersøke hvordan ulike lokale aktører i Bondalen særlig elveeiere, fiskere og andre med sterk tilknytning til laksefisket oppfatter oterens tilbakekomst, og hvordan disse oppfatningene kan påvirke forvaltningen av både laksefiske og rovdyr. Studien søker å belyse hvilke faktorer som former holdninger til oteren, og hvordan slike holdninger gjenspeiles i lokale forvaltningspraksiser, spesielt knyttet til regulering, legitimitet og tillit i samspill med nasjonale myndigheter.

Ved å bruke en sosialkonstruktivistisk tilnærming, analyseres hvordan erfaringer, verdier og institusjonelle rammer påvirker synet på oteren og naturforvaltningen. Målet er å bidra med innsikt i hvordan lokale perspektiver og praksiser kan spille en nøkkelrolle i konflikter mellom bevaringshensyn og ressursbruk i lakseelver.

Den overordnede problemstillingen lyder:

Hvordan oppfatter lokale aktører i Bondalen oteren, og hvordan påvirker disse oppfatningene forvaltningen av lakseelva og oter som art?

For å svare på dette belyses tre forskningsspørsmål:

1. Hvilke faktorer former oppfatningene til elveeiere, fiskere og andre lokale brukere av Bondalselva om oteren?
2. Hvordan kommer disse oppfatningene til uttrykk i vurderinger av ulike forvaltningstiltak, enten rettet mot oter eller laksefisket?
3. Hvilke typer tiltak oppfattes som mest legitime og akseptable for å balansere hensynet til oteren og til laksefiske?

Teori

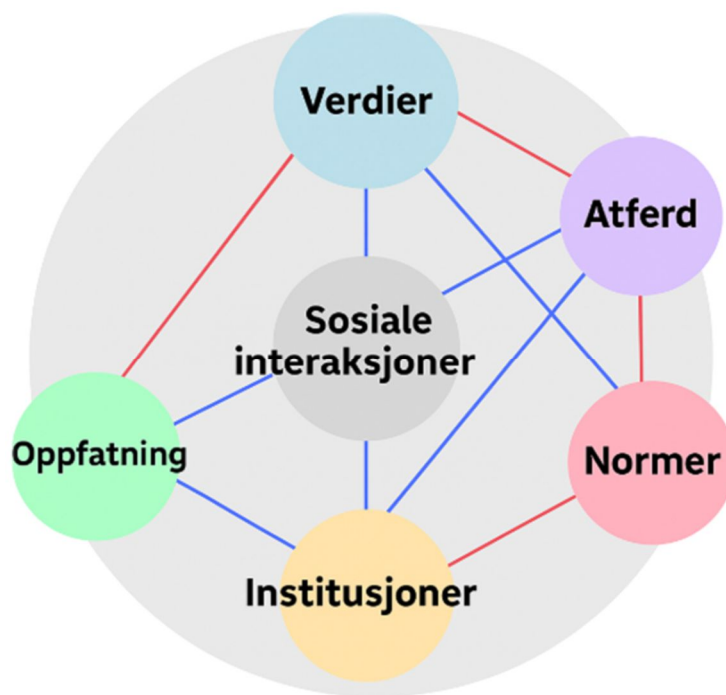
Sosialkonstruktivisme

I denne masteroppgaven vil sosialkonstruktivisme fungere som sentral forskningsteori. Denne tilnærmingen i samfunnsvitenskap og psykologi hevder at virkeligheten ikke er en objektiv realitet, men snarere en konstruksjon formet gjennom sosiale interaksjoner og kulturelle kontekster (Madsbu, 2004). Vår forståelse av verden påvirkes av språklige utvekslinger og sosiale prosesser, og tolkninger av virkeligheten er derfor sosialt konstruert (Tjora, 2024).

Sosialkonstruktivismen er særlig relevant for å undersøke hvordan forvaltning av rovdyr skaper konflikter, da slike konflikter ofte ikke bare handler om rovdyrets tilstedeværelse, men om relasjonene mellom ulike aktører i forvaltningsprosessen (Redpath et al., 2013). I denne studien undersøkes samfunnsaksepten for oteren i lakseelver, hvor laksefiskere og andre lokale aktører kan ha ulike oppfatninger av både oteren og forvaltningen av arten. Tidligere forskning har vist at slike konflikter ofte oppstår i skjæringspunktet mellom lokal ressursbruk og overordnede bevaringshensyn (Skogen & Krangle, 2020).

For å forstå hvordan slike holdninger dannes, benyttes sosialkonstruktivismens modell for hvordan verdier, normer, institusjoner, persepsjoner og handlinger henger sammen i en sosial kontekst (figur 1). Modellen illustrerer hvordan aktører former sin forståelse av oteren basert på både personlige erfaringer, eksisterende forvaltningspraksiser og det sosiale miljøet de er en del av. Ifølge Tjora (2024) er sosiale interaksjoner avgjørende for hvordan meninger og kunnskap utvikles over tid, og hvordan kollektive oppfatninger skapes gjennom samhandling. Slik belyses hvordan fiskere, forvaltningsorgan og forskere tolker situasjonen ut fra sine egne normative og institusjonelle rammer. Dette er særlig relevant i oterkonflikten, hvor ulike aktører tolker situasjonen forskjellig.

Figur 1 illustrerer hvordan sosiale interaksjoner er kjernen i hvordan aktører former holdninger til oteren (Tjora, 2024; Jadotte, 2020). Hver av komponentene i modellen utdypes her med eksempler fra studiens kontekst.

Figur 1. Illustrasjon av sosialkonstruktivisme og hvordan verdier, normer, persepsjoner og institusjoner påvirker hverandre gjennom sosiale interaksjoner (Jadotte, 2020).

Verdier viser til grunnleggende forestillinger om hva som anses som viktig, riktig eller ønskelig i et samfunn (Tjora, 2024). I naturforvaltning kan verdier knyttes til bevaring, tradisjon, næring eller identitet. Slike verdier gir grunnlag for å vurdere oteren som enten ønsket, naturlig, truende eller problematisk.

Normer er forventninger til hvordan man bør handle, både som individ og som samfunn (Riley & Decker, 2000). Disse kan være eksplisitte (lover og regler) eller implisitte (lokale uskrevede regler). Normer er viktige for å forstå hva slags tiltak som anses som akseptable i møte med oteren.

Oppfatninger viser til hvordan aktører tolker og forstår virkeligheten. I denne konteksten handler det om hvordan oteren oppfattes som en naturlig del av økosystemet, en trussel mot fiskebestander, eller et symbol på vellykket bevaring (Redpath et al., 2013).

Atferd refererer til faktiske handlinger, hva folk gjør som følge av sine oppfatninger og verdier. Det kan være å tilpasse fisket, gå i dialog med forvaltningen, eller motsette seg tiltak.

Institusjoner omfatter både formelle strukturer som regulerer forvaltningen (f.eks. Statsforvalteren, Miljødirektoratet), og uformelle normer og praksiser. Tillit til institusjonene påvirker hvordan aktører deltar i forvaltningen og hvorvidt tiltak aksepteres (Redpath et al., 2013).

Samlet sett viser modellen hvordan aktørenes holdninger til oteren formes gjennom et komplekst samspill av sosiale erfaringer, kulturelle normer og institusjonelle strukturer. Ved å benytte sosialkonstruktivisme som forskningstilnærming, blir det mulig å forstå hvorfor holdninger til oteren varierer. Studien viser at konflikten rundt oteren ikke primært handler om forholdet mellom mennesker og dyr, men om spenninger mellom ulike oppfatninger av forvaltning, natur og ansvar (Redpath et al., 2013; Riley & Decker, 2000).

Gjennom denne tilnærmingen belyses hvordan ulike forvaltningstiltak tolkes ulikt avhengig av hvilke verdier, normer og institusjoner de involverte aktørene forholder seg til. Dermed bidrar teorien til en dypere forståelse av de sosiale mekanismene som ligger til grunn for forvaltningskonflikter, og hvorfor noen løsninger oppfattes som legitime mens andre skaper ytterligere motstand (Tjora, 2024).

Økologisk bakgrunn: Oter og villaks

Oter (*Lutra lutra*)

Oteren har en stor utbredelse i Eurasia og trives spesielt godt i vannmiljøer (Rueness, 2024).

I Norge finnes den langs kystlinjer, elver og innsjøer. Med sin slanke kropp, korte ben og kraftige, spissede hale varierer størrelsen på oteren mellom 102-138 centimeter i lengde og 57-70 centimeter i halelengde, med en vekt på 4-11 kilo. Oterens hode er lite, bredt og flatt på toppen, med små, runde ører plassert høyt. Dette anatomiske særtrekket tillater oteren å se, puste, lukte og høre mens den svømmer, da både ører og nesebor kan lukkes under dykking. De lange værhårene over øynene og på snuten hjelper oteren med å oppdage bevegelser fra byttedyr under vann, mens dens skarpe, spisse tenner er perfekt tilpasset for å fange og holde fast fisk (Van Dijk et al., 2020).

Oteren tilpasser seg en rekke akvatiske habitater, fra kystområder til høyfjell, og kan til og med leve i områder påvirket av menneskelig aktivitet så lenge den finner uforstyrrede steder nær vann hvor den kan lage huler for å sove og føde unger. Fisk utgjør hoveddelen av oterens diett, men den spiser også amfibier, krypdyr, små pattedyr, fugler, insekter, bløtdyr og krepsdyr. Den foretrekker fersk mat og må derfor fange byttedyr flere ganger om dagen på grunn av sin høye metabolisme (Rueness, 2024).

Oteren har blitt jaktet og fanget for pels tidligere, noe som førte til at bestanden ble sterkt redusert. Den ble fredet i Norge i 1982, og selv om bestanden har økt gradvis siden da, har den ennå ikke nådd sitt tidligere omfang i indre Agder og Telemark. Internasjonalt er oteren klassifisert som nær truet av International Union for Conservation of Nature (IUCN), men den norske bestanden er vurdert som livskraftig på den norske rødlisten for arter i 2021, en forbedring fra 2015 da den ble ansett som sårbar. Selv om oteren har gjort en tilbakekomst i flere norske elveøkosystemer, finnes det per dags dato ingen bestandsestimater eller offisielle bestandsindekser for oter i Sunnmørsregionen. Dette gjør det utfordrende å tallfeste artens tilbakekomst og eventuell påvirkning på laksebestandene (Oterforsker: Jiska van Dijk, NINA pers. medd.).

Oterforvaltning i et historisk perspektiv

Forvaltningen av oteren i Norge har endret seg betydelig over tid, fra en periode med intens jakt til dagens fredningsregime. Oteren var tidligere utsatt for sterkt jaktpress på grunn av verdien av dens pels, noe som bidro til en drastisk reduksjon i bestanden på 1900-tallet (Rueness, 2024).

Etter totalfredningen i 1982 har bestanden gradvis økt, noe som har skapt nye utfordringer for forvaltningen. Dette gjelder særlig i områder der oterens næringsvalg, som laks, oppleves som et problem av lokale aktører (Thorstad & Rybråten, 2020).

Tidligere forskning har vist at oteren i noen tilfeller tar mer fisk enn den spiser, men at denne atferden ikke nødvendigvis er typisk eller godt dokumentert i litteraturen (jf. Rueness, 2024). Likevel kan slike oppfatninger være med på å påvirke hvordan forvaltningstiltak oppleves og aksepteres, spesielt i lokalsamfunn der laksefisket har høy økonomisk og kulturell verdi. Dette peker på betydningen av å forstå forvaltningskonflikter ikke bare som biologiske spørsmål, men som spørsmål om sosiale oppfatninger og normer.

Moderne oterforvaltning må derfor balansere bevaringshensyn med interessene til lokalsamfunn som føler seg berørt av oterens tilstedeværelse (Tangeland et al., 2010). Forskning viser at adaptive forvaltningsstrategier, som kombinerer overvåking av bestandsstørrelse med lokalt tilpassede tiltak, kan bidra til å redusere konflikter mellom mennesker og rovdyr (Václavíková, 2011).

Økosystemtjenester og rovdyr

Økosystemtjenester er de fordelene mennesker får fra naturen, som for eksempel rent vann, mat, pollinering, klimaregulering og rekreasjon. Oteren er ikke bare en predator, men spiller også en viktig rolle i økosystemet. Gjennom sin predasjon bidrar den til å regulere fiskebestander og opprettholde en sunn økologisk balanse i vassdragene (Biermann & Mansfield, 2014). Studier har vist at rovdyr kan ha positive ringvirkninger i økosystemer ved å kontrollere bestander av mellomstore rovdyr og dermed beskytte smådyr og insektpopulasjoner (Williams, Estes, & Springer, 2004).

Et konkret eksempel på dette er at oteren kan fortrenge den amerikanske minken i områder der begge artene finnes. Minken er en introdusert art i Norge, kjent for å ha negativ påvirkning på fuglebestander og smådyr i våtmarksområder. Når oteren etablerer seg, presses minken ofte ut fordi de to artene konkurrerer om de samme ressursene, men oteren er sterkere og mer territoriell (Fremstad, 2019). Dermed kan oterens tilbakekomst bidra til å beskytte sårbare arter som ellers trues av minken.

Atlantisk laks (*Salmo salar*):

Den Atlantiske laksen (heretter kalt villaks) er en ikonisk art og et symbol på norske vassdrag og kystområder. Denne anadrome fisken har en imponerende evne til å vandre mellom ferskvann og saltvann gjennom livssyklusen sin. Villaksen er utbredt langs kysten og i elver over hele Norge, og har stor kulturell og økologisk betydning (Artsdatabanken, 2024). Med sin karakteristiske slanke kropp og sølvskinnende farge varierer størrelsen på villaksen avhengig av alder og habitat. Laksen kan vokse til imponerende størrelser, med noen individer som veier opptil flere titalls kilo. Den har også et karakteristisk mønster av svarte flekker langs kroppen, mens røde flekker hovedsakelig er synlige når laksen er i gytedrakt.

Villaksen tilbringer det meste av livet i havet, men vender tilbake til ferskvann for å gyte. Den legger lange og krevende vandringer bak seg for å nå sine gyteplasser i elvene, der den legger eggene i grusen på elvebunnen. Etter gyting dør mange voksne laks, men enkelte individer kan gyte både to og tre ganger dersom de overlever vandringene tilbake til havet. Syklusen begynner på nytt når lakseyngelen klekkes og vokser opp i elvene før de vandrer ut i havet som smolt (Vøllestad & Halleraker, 2024). Villaksen har en variert diett som inkluderer småfisk, krepsdyr og andre marine organismer i havet, mens den i ferskvann primært spiser insekter og småorganismer (Borgstrøm & Hansen, 2000).

Norske vassdrag huser omtrent 25 % av verdens atlantiske laksebestander, noe som gir Norge et særskilt internasjonalt ansvar for bevaringen av arten (Miljødirektoratet, 2025). Villaksen har hatt stor betydning for bosetningsmønstre, matforsyning og kultur i Norge i over 11 000 år (Rybråten et al., 2023). Internasjonalt er arten anerkjent som en verdifull ressurs, og forvaltes blant annet gjennom North Atlantic Salmon Conservation Organization (NASCO), et samarbeid mellom land rundt Nord-Atlanteren for å sikre bærekraftig forvaltning av villaks.

Samtidig er villaksen i dag klassifisert som truet, og bestanden i Norge har vært i kraftig tilbakegang. I 1980-årene returnerte over 1 million laks årlig til norske elver, men de siste årene har dette tallet falt til under 500 000. Fangststatistikk fra 2024 viser at bestandene er blant de laveste noensinne registrert (Statistisk sentralbyrå, 2025). Denne nedgangen skyldes en rekke menneskeskapte påvirkninger. Ifølge Vitenskapelig råd for lakseforvaltning (2024) er habitatødeleggelse, overfiske, klimaendringer, dårlig vannkvalitet (f.eks. overgjødsling og forsurening), lakselus, rømt oppdrettslaks og parasitten *Gyrodactylus salaris* blant de mest alvorlige truslene. Effektene av oppdrettsnæringen, særlig lakselus og økt dødelighet hos smolt under utvandring, trekkes fram som særlig kritiske (van der Meeren, 2013).

Denne situasjonen har ført til en omfattende nasjonal bevaringsinnsats, med strengere fiskereguleringer og tiltak for habitatforbedring og kultivering¹ av laksebestander. Norsk lovgivning slår fast at fiske kun kan tillates dersom bestanden har et høstbart overskudd (Rybråten et al., 2023). Villaksen representerer dermed ikke bare en art, men også en indikator på økologisk balanse i ferskvannssystemene og et symbol på hvordan lokal ressursbruk, nasjonal forvaltning og internasjonale forpliktelser møtes i praksis.

Litteraturgjennomgang

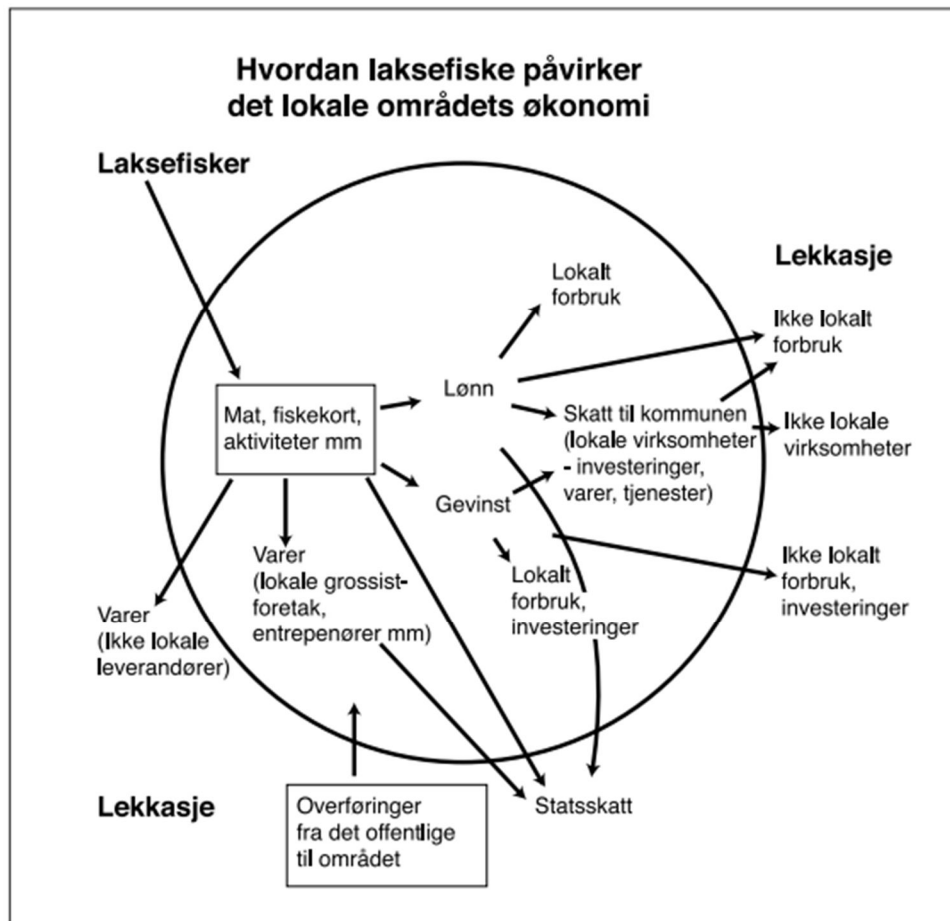
Sportsfiske og verdiskaping i lakseelver

Laksefiske i Norge har lange tradisjoner, og siden midten av 1800-tallet har landet vært et attraktivt reisemål for sportsfiske etter laks. Fiske har vært en viktig inntektskilde for grunneiere og lokalsamfunn, samtidig som det også har stått sentralt i forvaltningsdebatten.

I dag er laksefiske en kombinasjon av lokal og kommersiell aktivitet, der tilreisende sportsfiskere bidrar vesentlig til verdiskaping i distriktene. Undersøkelser viser at sportsfiske genererer betydelige økonomiske ringvirkninger gjennom kjøp av varer og tjenester som overnatting, guiding og annen lokal service. Ifølge Andersen og Dervo (2019) ble det samlede forbruket knyttet til laksefiske i Norge i 2018 estimert til 1260 millioner kroner, med et gjennomsnittlig døgnforbruk per fisker på 1833 kroner.

Laksefisket påvirker lokaløkonomien ved å skape etterspørsel etter varer og tjenester i lokalsamfunnet (figur 2). Tilreisende fiskere har generelt høyere forbruk enn lokale fiskere, ettersom de benytter seg av tjenester som guiding, båtleie, overnatting, servering, transport og andre tjenester. Dette gjør at verdiskapingen fra laksefiske i stor grad er knyttet til tjenesteyting, snarere enn til selve fangsten av fisk. Slike utgifter kan bidra til lokal verdiskaping og sysselsetting, men verdien av laksefisket kan også "lekke ut" dersom forbruket går til aktører utenfor lokalsamfunnet, for eksempel gjennom bruk av ikke-lokale guider, kjeder eller nettbasert booking (Fiske & Aas, 2001). Dette tydeliggjør hvordan lokal forankring og eierskap i verdikjeden kan være avgjørende for hvor stor andel av verdiskapingen som blir igjen i lokalsamfunnet.

¹ Begrepet "kultivering" brukes i denne oppgaven i tråd med hvordan det ble omtalt i datainnsamlingen. Kultivering kan referere til ulike former for tiltak som har som mål å opprettholde eller styrke en laksebestand, inkludert klekkerivirksomhet, utsetting av yngel eller smolt, samt habitatforbedrende tiltak i elver og bekker. I en forvaltningskontekst kan kultivering innebære både naturlige og menneskestyrte prosesser for å sikre en bærekraftig fiskebestand.

Figur 2: Illustrasjon som viser hvordan laksefisket påvirker lokaløkonomien (Fiske & Aas, 2001).

I noen vassdrag praktiseres såkalt eksklusivt fiske², som innebærer at tilgangen til fisket er begrenset – for eksempel ved at det kun selges et fåtall fiskekort, eller at prisnivået er høyt. Dette står i kontrast til mer åpent, allment tilgjengelig fiske. Forvaltningstiltak som regulerer fisket kan derfor ikke bare påvirke økologien i elva, men også lokal verdiskaping og tilgjengelighet for ulike brukergrupper.

² *Eksklusivt fiske* viser til ordninger der tilgangen til fiske er begrenset, enten gjennom høye priser på fiskekort eller ved at det tilbys et svært begrenset antall kort. Dette kan påvirke både hvem som har mulighet til å delta og hvordan inntektene fra fisket fordeles (Fiske & Aas, 2001).

Forvaltning av lakseelver og konfliktlinjer

Forvaltningen av laksefiske handler ikke bare om å sikre en levedyktig bestand, men også om å balansere ulike interesser knyttet til fisket. Dette inkluderer blant annet:

- Behovet for å øke gytebestanden av laks samtidig som det tillates et visst uttak.
- Regulering av fiskepresset for å sikre bærekraftig fangst.
- Økonomiske hensyn for grunneiere og turistaktører.

Studier viser at laksefisket kan skape utfordringer i fordelingen av ressurser, både mellom ulike grupper av fiskere og mellom kommersielle og rekreasjonsbaserte interesser (Fiske et al., 2012). En sentral problemstilling er hvordan fisket skal reguleres for å sikre både bestandsvern og verdiskaping. Det har vært en debatt om hvorvidt noen elver bør forbeholdes mer eksklusivt fiske, mens andre kan ha en mer åpen allmenn tilgang (Vitenskapelig råd for lakseforvaltning, 2024).

Forvaltningen av lakseelver involverer også komplekse sosiale og institusjonelle forhold, der ulike aktører har motstridende interesser og oppfatninger. Skår og Köhler (2019) understreker at lakseelver har stor betydning for mange samfunnsgrupper, ikke bare for fiskere. De argumenterer for at noen elver bør forvaltes med vekt på allmennhetens tilgang, mens andre kan ha en mer eksklusiv tilnærming for å balansere økologiske og økonomiske hensyn. Den økonomiske verdien av laksefisket strekker seg langt utover selve fangsten av laks. Tilreisende sportsfiskere legger betydelige pengesummer igjen i lokalsamfunnene gjennom kjøp av fiskeutstyr, overnatting, servering og andre lokale tjenester. Ifølge nyere studier har tilreisende fiskere et betydelig høyere forbruk enn lokale fiskere, noe som gir økte økonomiske ringvirkninger i form av økt etterspørsel etter varer og tjenester (Andersen & Dervo, 2019).

Stensland (2011) viser at laksefisket bidrar til lokal verdiskaping blant annet gjennom fiskekortinntekter, og at disse kan være en viktig inntektskilde for grunneiere i enkelte områder. Dette gjelder særlig mindre lokalsamfunn der laksefiske representerer en betydelig del av turismen og den lokale økonomien. Videre spiller også sosiale og institusjonelle forhold en viktig rolle i forvaltningen. Skogen og Krange (2020) viser hvordan konflikter i naturforvaltningen ofte handler om mer enn natur og arter de handler om tillit, makt og legitimitet i forvaltningssystemet. Dette gjelder også i lakseelver, hvor forholdet mellom lokale aktører, elveeierlag, forvaltningsorganer og brukere kan preges av spenninger.

Forvaltningstiltak som kombinerer økologisk bevaring med økonomiske og sosiale hensyn, kan derfor bidra til mer helhetlig og bærekraftig ressursforvaltning. Dette forutsetter at ulike stemmer inkluderes, og at forvaltningen tilpasses både økologiske realiteter og lokale behov og erfaringer (Rybråten et al., 2023).

Konflikt mellom mennesker og rovdyr: En global utfordring

Konflikter som involverer rovdyr og mennesker er utbredt i områder hvor lokalsamfunn er avhengige av naturressurser, og har utviklet seg til et eget forskningsfelt kalt *human-wildlife conflicts* (HWC). Disse konfliktene handler ikke nødvendigvis om direkte konfrontasjoner mellom mennesker og dyr, men ofte om hvordan mennesker forholder seg til forvaltningen av ville dyr og hvilke verdier, rettferdighetsoppfatninger og interesser som står på spill.

Ifølge Woodroffe et al. (2005) omtales slike konflikter som “en grunnleggende utfordring for bevaring” fordi de innebærer et spenningsfelt mellom økologiske mål og sosiale eller økonomiske hensyn. Konfliktene oppstår gjerne i skjæringspunktet mellom bevaringsinteresser og lokal bruk av naturressurser, og illustrerer hvordan rovdyr som oteren konkurrerer om ressurser med mennesker både direkte (for eksempel ved predasjon på fisk) og indirekte, gjennom reguleringstiltak som begrenser menneskelig aktivitet (Klenke, 2013).

Tidligere forskning på rovdyrforvaltning i Norge har vist at konfliktene ofte handler mindre om dyrene i seg selv, og mer om hvordan forvaltningen oppleves. Lokale brukere og grunneiere føler seg ofte lite hørt og inkludert i beslutningsprosesser, noe som kan føre til mistillit, motstand og i noen tilfeller ulovlig jakt (Skogen & Krangle, 2020). Dette perspektivet er også relevant for lakseforvaltningen, der lokale aktører som elveeierlag og fiskere kan oppleve at deres kunnskap og erfaringer ikke blir tillagt vekt. Studier har vist at lokal medvirkning og medbestemmelse kan bidra til økt legitimitet for tiltak, og dermed redusere konfliktnivået mellom forvaltningen og brukerne (Viteri & Chávez., 2007).

Tidligere forskning på elveeieres rolle og forvaltningstiltak

Elveeieres mål og økonomiske insentiver

Stensland og Kristiansen (2013) undersøkte elveeiere sine målsettinger, framtidssyn og inntektsstrategier i en laksefisketurisme i endring. Studien viste at elveeiere med høy inntekt fra laksefisketurisme og gode fangstmuligheter i større grad var villige til å satse videre på næringen. Andre eiere var derimot mer skeptiske til framtidig utvikling, særlig i lys av endringer i laksebestander og nye reguleringer. Elveeiere sitt syn på lakseforvaltning var også preget av deres aksept for ulike tiltak, inkludert naturbaserte løsninger og reguleringer som kunne bidra til bærekraftige bestander over tid.

Dette perspektivet er særlig relevant for forvaltningen av arter i laksevassdrag, ettersom mange av de samme aktørene (elveeiere, fiskere, forvaltningsmyndigheter) har ulike interesser og syn på hvordan ulike forvaltningstiltak, som kultivering, fiskereguleringer og bevaringstiltak, påvirker laksebestandene. Dersom forvaltningen skal oppnå bred legitimitet, er det viktig å forstå elveeieres økonomiske motiver og hvordan forvaltningstiltak kan tilpasses for å balansere både bevaring og næringsgrunnlag for lokal laksefisketurisme (Stensland & Kristiansen, 2013).

Kultivering og syn på menneskelig inngrep

Kultivering av laks (klekkeri og utsettinger) har lenge vært brukt som et tiltak i forvaltningen, men forskning peker på både muligheter og utfordringer ved slike inngrep (Norske Lakseelver, 2017). Kunstig utsetting av fisk kan redusere den genetiske variasjonen i villaksbestandene og føre til økt sårbarhet overfor miljøendringer (Vitenskapelig råd for lakseforvaltning, 2024). Samtidig er det mange elveeierlag som bruker kultivering aktivt for å opprettholde lakseproduksjon og fiskeinteresse i sine områder.

Harrison (2018) undersøker de samfunnsfaglige dimensjonene ved kultiveringsanlegg for laks i en bevaringskontekst og viser hvordan slike tiltak kan skape både sosiale muligheter og konflikter. Hun peker på at kultivering av laks ikke bare handler om bevaring, men også har en sterk sosial og politisk dimensjon. Mens enkelte aktører ser kultiveringsanlegg som nødvendige for å opprettholde lokal fiskeaktivitet og identitet, er forskere og forvaltere ofte mer skeptiske til kultivering på grunn av mulige genetiske og økologiske konsekvenser. Hennes forskning viser at slike uenigheter ikke bare handler om biologiske spørsmål, men også om verdier, forvaltningsstrategier og ulike syn på hvordan villaksen bør bevares. En bedre forståelse av disse sosiale mekanismene kan bidra til mer inkluderende og konfliktdependende forvaltningsstrategier (Harrison, 2018).

Lokalbefolkning, forvaltningsaksept og tillit

Forskning fra andre kontekster understreker også betydningen av lokal forankring og tillit i forvaltningen. Riley og Decker (2000) undersøkte samfunnets holdninger til fjelløver i delstaten Montana og hvordan ulike interessegrupper responderte på forvaltningstiltak. Ved å analysere holdningene til jegere, bønder og lokalbefolkning fant de variasjoner i aksept av forvaltningstiltak, basert på opplevd risiko, tap av husdyr og tillit til myndighetene. Forskningen viser at en differensiert tilnærming til forvaltning, som tar hensyn til ulike aktørers bekymringer og behov, er avgjørende for å oppnå aksept og bærekraftige løsninger (Riley & Decker, 2000).

Flere norske studier har vist hvordan lokal motstand mot forvaltning kan bunne i en opplevelse av manglende involvering i beslutningsprosesser. Skogen et al. (2013) samt Skogen og Krange (2020) undersøkte hvordan konflikter rundt rovdyrforvaltning ofte handler mindre om selve dyrene, og mer om hvordan forvaltningssystemet håndterer konflikten. Lokalbefolkningen opplever ofte at deres stemmer ikke blir hørt, noe som fører til mistillit, økt motstand mot myndighetene og i noen tilfeller ulovlig jakt.

Dette er også relevant for lakseforvaltningen, hvor aktører som elveeiere, fiskere og forvaltere kan ha ulik forståelse av utfordringer knyttet til kultivering, reguleringstiltak og bevaring. Studier peker på at aksept for tiltak øker når lokalsamfunnet får større innflytelse i beslutningsprosesser (Skogen & Krange, 2020). Dette understreker betydningen av lokal medvirkning også i forvaltningen av lakseelver, spesielt når tiltakene påvirker både næringsgrunnlag og naturopplevelse.

Metode

Norge har om lag 450 lakseelver, hver med unike lokale forhold og tradisjoner knyttet til utnyttelsen av ressursene. Dette mangfoldet innebærer at det kan være store variasjoner i hvordan lakseelvene forvaltes og brukes. Slike variasjoner skaper utfordringer for å trekke generaliserbare konklusjoner, ettersom resultater ofte vil være mest relevante for de spesifikke elvene som er studert (Tjora, 2018).

For denne oppgaven var det nødvendig å avgrense studieområdet for å oppnå en grundigere undersøkelse. Valget falt på Bondalselva, hvor det ble gjennomført intervjuer med ulike grupper som har tilknytning til elva. Utvalget inkluderte fritidsfiskere, butikkeiere, lærere, bønder og andre lokale innbyggere. Denne bredden i perspektiver ble valgt for å sikre en mer helhetlig forståelse av tematikken og for å unngå overrepresentasjon av enkelte grupper.

Figur 3. Bondalselva, tatt fra munningen nede ved Sæbø, juni 2024.

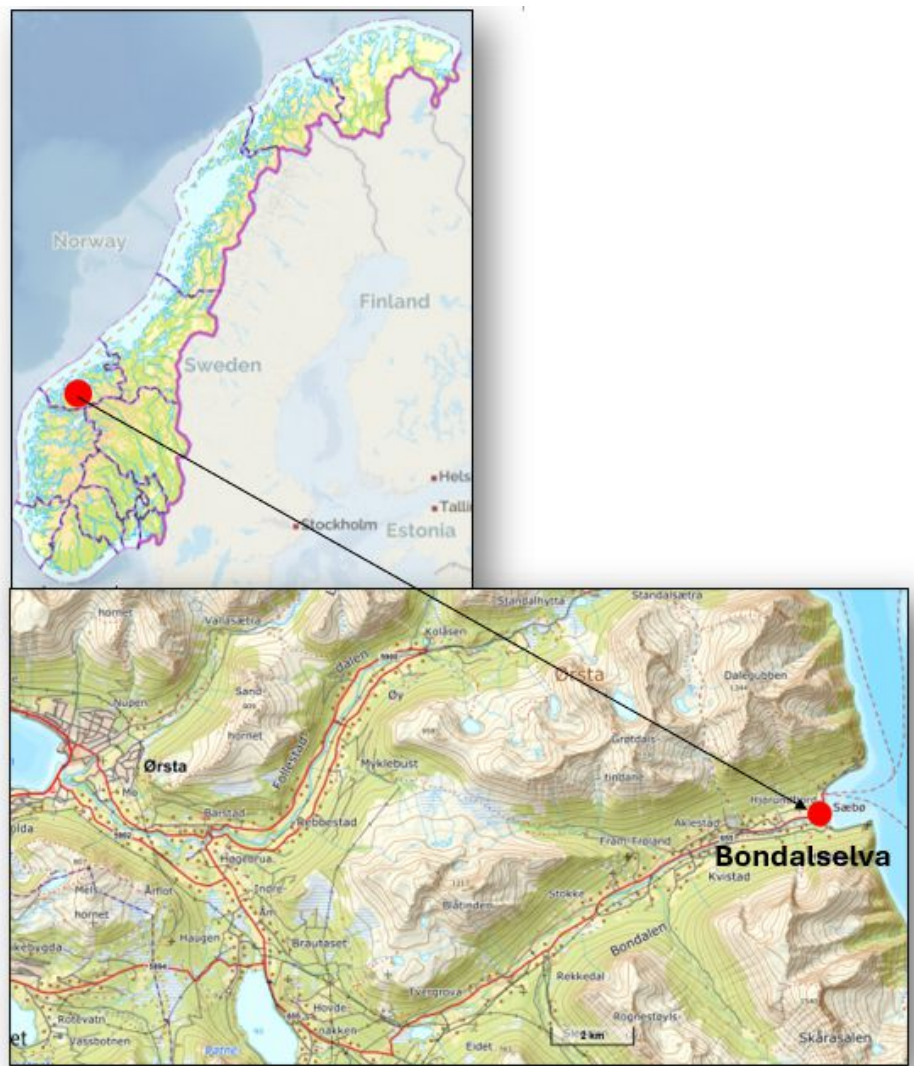
Studieområde

Bondalselva har sitt utspring i Bondalen og renner ut i sjøen ved Sæbø i Hjørundfjorden. Som vist i figur 4, ligger elva i Ørsta kommune på Sunnmøre, og den mottar tilsig fra blant annet sideelvene Årsetelva og Videtjørnelva (Thorsnæs, 2024). Kartet viser også elvas beliggenhet i både regional og nasjonal kontekst (Kartverket, 2025).

Bondalselva er en av de mest anerkjente lakseelvene på Sunnmøre, både med tanke på historisk betydning og dagens fiskeressurser. Elva har en lang tradisjon med sportsfiske og kultivering av laks, som har vært en sentral del av forvaltningen siden 1930-tallet. Allerede i 1938 ble det for første gang hentet stamfisk fra elva, og befruktet rogn ble sendt til klekkeri i Ålesund. Senere ble det etablert egne klekkeri i Bondalen, og kultiveringsarbeidet har vært drevet fram til i dag, i hovedsak som lokal dugnadsinnsats (Kenneth Hustad, leder Bondalen elveeigarlag, pers. medd.). Dette gir et rikt historisk bakteppe for å undersøke hvordan ulike forvaltningstradisjoner påvirker dagens praksis.

Forvaltningen av elva er organisert gjennom Bondalen elveeigarlag, som består av over 100 rettighetshavere. Dette innebærer at beslutningsprosesser knyttet til fiskerettigheter, kultivering og reguleringer krever omfattende samarbeid mellom ulike aktører. Det høye antallet rettighetshavere gir et godt grunnlag for å undersøke hvordan forvaltningen påvirkes av ulike interesser, og hvordan forvaltningsbeslutninger formes i praksis (Statsforvalteren i Møre og Romsdal, 2020).

Elva utgjør et naturlig habitat for laks og sjørøtt, som kan vandre hele 14 kilometer oppover i vassdraget (Elveguiden, 2024). Bondalselva er også et viktig kultur- og rekreasjonsområde for lokalbefolkningen og besøkende. Fiskesesongen varer fra 15. juni til 31. august. I nedre del av elva er det kun tillatt med fluefiske, mens sone 2, som strekker seg ca. 900 meter oppover fra elvemunningen, tillater fiske med flue, mark og sluk. Elva er regulert med daglige og sesongbaserte fangstkvoter, og det er påbudt å gjenutsette stor hunnlaks i deler av sesongen for å sikre gytebestandens overlevelse (Fiskeguiden, 2018; Elveguiden, 2024).

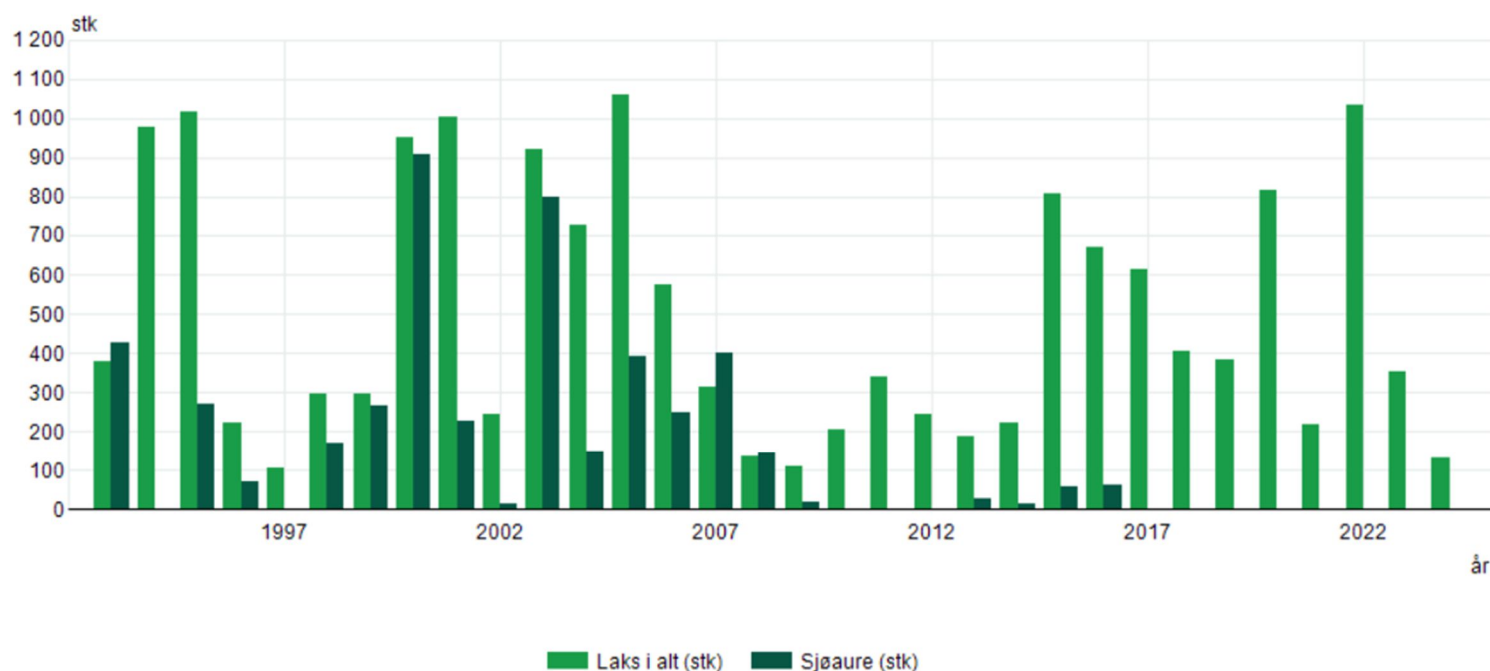

Figur 4. Studieområdet Bondalselva. (Kartverket, 2025).

Vernet av Bondalselva

Bondalselva ligger på Sunnmøre, preget av et kontrastfylt, glasialt formet landskap med bratte dalender og dalsider. Området har både høy naturverdi og kulturminneverdi, og er særlig viktig for friluftslivet. Elveløpsformer, isavsmeltingsformer og skredprosesser bidrar til områdets geologiske og økologiske særpreget (Noregs vassdrags- og energidirektorat (NVE), 2023).

I St.prp. nr. 4 (1972-73), en verneplan for vassdrag utarbeidet av daværende Industridepartementet, ble Bondalsvassdraget foreslått vernet. Forslaget bygget på en vurdering av at det ikke forelå vesentlige utbyggingsinteresser for vassdraget, mens verneinteressene ble ansett som betydelige. Kontaktutvalget foreslo derfor varig vern av vassdraget, med støtte fra Fylkesfriluftsnemnda og Fylkesmannen i Møre og Romsdal, som også anbefalte vern mot kraftutbygging (Stortinget., 1972-1973).

Figur 5 Fangst av laks og sjøaure (stk.) i Bondalselva i perioden 1993-2024. Kilde: Statistisk sentralbyrå (2025).

Fangsttallene i Bondalselva har vist tydelige svingninger i perioden 1993 til 2022, med enkelte år preget av høye fangster, etterfulgt av perioder med lave tall (figur 5). Dette kan indikere at fiskebestanden i elva varierer betydelig, noe som kan være et resultat av naturlige fluktuasjoner, påvirket av faktorer som vannføring, temperatur, gyteforhold og fisketrykk (Statens forvaltningstjeneste, 1999). Selv om statistikken samlet sett antyder en viss grad av stabilitet, peker variasjonene på at bestanden også kan være sårbar for miljømessige endringer (Statistisk sentralbyrå, 2025).

Frem til 2009 ble det registrert betydelige fangster av både laks og sjøaure, der sjøaure i enkelte år utgjorde over halvparten av totalfangsten, som i 1993 (52,8 %) og 2000 (47,6 %). Etter 2009 ser man derimot en markant nedgang i sjøaurefangst, og fra 2010 og fremover er det enten svært få eller ingen registrerte fangster av arten. I perioden 2015 til 2022 er sjøaurefraværet totalt i statistikken (Statistisk sentralbyrå, 2025). Dette kan indikere en betydelig nedgang i bestanden, men kan også skyldes endringer i fangstinnsats eller rapporteringspraksis. Det er derfor usikkerhet knyttet til hvorvidt nullverdiene i statistikken faktisk reflekterer fravær av fangst, eller manglende innrapportering.

Det er også verdt å merke seg at Statistisk sentralbyrå ikke har publisert data for gjenutsatt fisk i Bondalselva, noe som gjør det vanskelig å vurdere i hvilken grad fangsttallene representerer faktisk beskatning av bestanden.

Ifølge Vitenskapelig råd for lakseforvaltning vurderes Bondalselvas laksebestand som middels risikoutsatt for genetisk integritet og bestandsutvikling. Gytebestandsmålet har i enkelte år ikke blitt oppfylt, noe som kan indikere varierende rekruttering til bestanden. Videre vurderes den genetiske integriteten i bestanden som relativt god, men det finnes indikasjoner på påvirkning fra rømt oppdrettslaks. I klassifiseringen etter villaksnormen ligger Bondalselva i middels kategori, noe som betyr at bestanden har utfordringer knyttet til bærekraftig forvaltning, men samtidig har potensial for forbedring. For å sikre en sterkere bestand anbefales tiltak som strengere regulering av fisket, overvåking av gytebestand og tiltak mot genetisk påvirkning (Vitenskapelig råd for lakseforvaltning, 2024).

Valg av metode

Forskning på samfunnsfenomener krever en metodisk tilnærming som er tilpasset problemstillingen og forskningsmålet. Denne studien undersøker hvordan ulike aktører i Bondalen oppfatter og forholder seg til oteren, og hvordan disse holdningene og erfaringene kan påvirke forvaltningstiltak og samfunnsaksept i tilknytning til lakseelvene. For å oppnå en dypere innsikt i disse fenomenene er det valgt en kvalitativ tilnærming gjennom dybdeintervjuer.

En kvalitativ tilnærming gir mulighet til å utforske informantenes holdninger, erfaringer og refleksjoner i større detalj enn en kvantitativ metode ville ha tillatt. Ved bruk av dybdeintervjuer kan forskeren tilpasse spørsmålene underveis og gi informantene rom til å utdype sine svar. Dette muliggjør en mer nyansert forståelse av forskningsspørsmålet og konteksten det inngår i (Tjora, 2018). Tilnærmingen er forankret i et eksplorerende forskningsdesign, som legger vekt på å tolke og forstå fenomenet i lys av dets sosiale kontekst (Drageset & Ellingsen, 2010). Designet sikrer at forskningen ikke kun avdekker hva informantene mener, men også hvordan og hvorfor de har utviklet sine holdninger. Ved å anvende en kvalitativ metode kan studien belyse de dynamiske prosessene som ligger bak samfunnsaksepten for oteren i Bondalselva (Thagaard, 2018).

Denne tilnærmingen er særlig relevant fordi samfunnsforskning ofte innebærer studier av mennesker, deres interaksjoner og de institusjonelle rammene de opererer innenfor (Christoffersen & Johannessen, 2012). Som samfunnsforsker er man ikke en nøytral observatør, men en deltaker i samfunnet, noe som påvirker både hva som forskes på og hvordan det forskes (Skjervheim, 1957/1996). Ved å bruke en kvalitativ metode sikres en større forståelse for de sosiale og kulturelle prosessene som ligger til grunn for aktørenes perspektiver og handlinger.

Utforming og gjennomføring av intervjuene

Intervjuguiden (vedlegg 1) ble utformet med utgangspunkt i anbefalinger for kvalitativ forskningsmetodikk beskrevet av Tjora (2018), spesielt kapittel 5 i *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*, som gir en grundig gjennomgang av hvordan en intervjuguide kan utformes for å sikre relevant og strukturert datainnsamling. I tillegg ble utformingen støttet av forskning på intervjumetodikk (Drageset & Ellingsen, 2010). Denne metodiske tilnærmingen bidro til å sikre at intervjuene var godt forberedt og rettet mot å besvare problemstillingene i studien.

Intervjuguiden ble strukturert rundt overordnede spørsmål som var utformet for å adressere sentrale temaer knyttet til forskningsspørsmålene, presentert i innledningen. Spørsmålene var direkte koblet til problemstillingen og utformet for å fange inn deltakernes erfaringer og refleksjoner om oteren og forvaltningen i Bondalen. Før datainnsamlingen ble intervjuguiden gjennomgått med veileder, og det ble gjennomført testintervjuer for å sikre at både jeg og det tekniske utstyret var forberedt (Henriksen & Tøndel, 2017).

Datainnsamlingen ble gjennomført i uke 23. Jeg fikk tilsendt en liste med 27 aktuelle intervjuobjekter fra prosjektleder. Disse personene hadde tidligere vist interesse for prosjektet og samtykket til å delta. I forkant av intervjuene sendte jeg dem en melding med informasjon om prosjektets hensikt og en forespørsel om å delta. Totalt svarte 17 personer på at de ønsket å stille til intervju. I forkant av gjennomføringen ringte jeg hver enkelt for å finne et passende tidspunkt og sette opp en timeplan. Det oppsto imidlertid fire frafall før intervjuene ble gjennomført. Én informant mente temaet ikke var relevant for vedkommende, to var bortreist, og én måtte jobbe. Det endelige utvalget bestod dermed av 13 informanter, hvorav 10 ble intervjuet gjennom fysiske møter og 3 over telefon. Alle informantene var menn.

Intervjuene startet med en innledende fase med enkle introduksjonsspørsmål for å skape trygghet og etablere god samtaleflyt (Brunt et al., 2017), etterfulgt av nøkkelspørsmål og noen avsluttende refleksjoner. For å sikre at all informasjon ble fanget opp, benyttet jeg lydopptak som supplement til notater. Dette bidro til å holde fokus på samtalen og sikre at viktige detaljer ikke gikk tapt. Jeg tilstrebet å opptre som en lyttende intervjuer, med evne til å stille oppfølgingsspørsmål underveis.

Gjennom hele intervjuene refererte jeg til intervjuguiden for å sikre at alle relevante temaer ble dekket. Samtidig ble det gitt rom for at informantene kunne ta opp nye temaer de selv opplevde som viktige. Intervjuoppsettet var dermed både strukturert og fleksibelt, og åpnet for nyanserte og rike svar.

Analyseplan

I utformingen av analyseplanen hentet jeg inspirasjon fra Berges (2021) masteroppgave som også anvendte kvalitativ forskningsmetode. Dette for å forstå respondentenes perspektiver og dybdeinformasjonen som denne metoden gir tilgang til. Analysen identifiserte mønstre, trekk og temaer for å utforske meningen i informantenes utsagn. Ved å transkribere intervjuene så detaljert som mulig kan fremtidig forskning benytte samme datasett og studien kunne videreføres på en best mulig måte. Jeg planla hovedsakelig en tilnærming hvor ord for ord ble transkribert nøyaktig slik som informanten formulerte seg.

I analysedelen benyttet jeg meg av en trestegsteknikk for koding av dataene jeg samlet inn gjennom intervju (Linneberg & Korsgaard, 2019). Jeg anvendte også litteraturen (Brunt et al., 2017), som beskriver en tilnærming til koding i tre steg. Denne tilnærmingen kan beskrives som følger:

1. **Åpen koding:** Intervjuteksten ble delt opp i mindre segmenter og analysert for å identifisere hovedtemaer. Hver utsagnsdel ble tildelt en kode som oppsummerte det viktigste innholdet. Dette muliggjorde en systematisk organisering av dataene for videre analyse. Noen eksempler på koder som ble brukt inkluderer:
 - *Oteren som en naturlig del av faunaen*
 - *Oteren som trussel mot laksebestanden*
 - *Endringer i laksefisketurisme*
 - *Forvaltningstiltak og reguleringer*
 - *Samarbeid mellom aktører*
2. **Fokusert, aksial koding:** Etter å ha identifisert enkeltkoder gjennom åpen koding, gikk jeg videre til å samle kodene i overordnede kategorier. Dette kalles fokusert eller aksial koding, og innebærer en mer systematisk gjennomgang av materialet for å undersøke hvordan ulike koder henger sammen, og hvilke mønstre som går igjen. Jeg så etter sammenhenger mellom temaer og forsøkte å forstå hvordan ulike oppfatninger og erfaringer om oteren ble uttrykt og begrunnet av informantene. Denne fasen bidro til å strukturere analysen videre, og ga grunnlaget for utvelgelsen av sentrale kategorier.

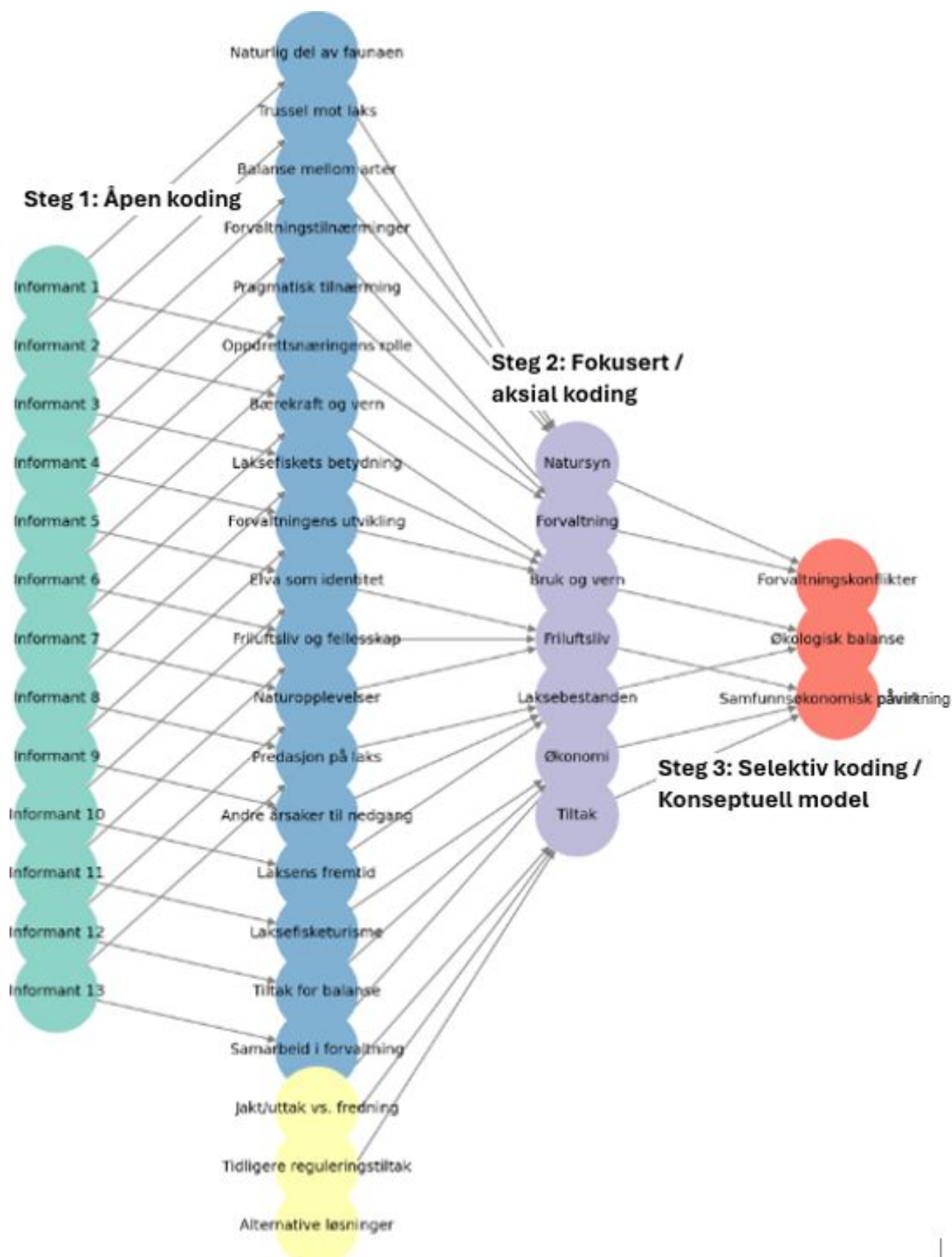
Eksempler på kategorier som ble utviklet i denne fasen:

- *Syn på natur og forvaltning*
- *Økonomiske og sosiale konsekvenser av oterens tilbakekomst*
- *Lakseforvaltning og reguleringstiltak*
- *Oppfatninger om oterens økologiske rolle*

3. **Selektiv koding:** De mest sentrale funnene ble identifisert og knyttet sammen i en overordnet konseptuell modell (Figur 6). Her ble relasjonene mellom kategoriene analysert for å forstå hvordan ulike perspektiver påvirker samfunnsaksepten for oter.

For en visuell fremstilling av kodeprosessen, se figur 6, som illustrerer hvordan data ble bearbeidet fra råtekst til analyserte kategorier. Modellen viser hvordan informantenes utsagn ble systematisk kodet, organisert i tematiske kategorier og analysert for å avdekke mønstre og sammenhenger i materialet (Christoffersen & Johannessen, 2012).

I datanalysen benyttet jeg Microsoft Office Word, da dette ga fleksibilitet til å kommentere, fargekode og videreføre dokumenter til nye utkast. Det ble anbefalt å unngå synonymer for å sikre klarhet og sammenheng i kodene, samt å forstå forskningsspørsmålene og teorien. Kodingen og resultatene var forståelsesbasert på min kunnskap og bakgrunn (Drageset & Ellingsen, 2010).

Figur 6. **Kodeprosess for analyse.** Modellen viser hvordan informantenes utsagn (grønn) ble kodet (blå), gruppert i kategorier (lilla), og organisert i overordnede kategorier (rød) for å identifisere mønstre i datamaterialet. Forvaltningstiltak og løsninger (gul) er fremhevet som en egen kategori for å synliggjøre tiltakene som ble diskutert i analysen, dette i samsvar med de tre stegene i analysen.

Oversikt over koder som ble brukt under analysene:

I analysen av intervjuene ble det identifisert sentrale koder som gjenspeiler informantenes synspunkter og erfaringer. Kodene ble utviklet gjennom en systematisk analyseprosess preget av gjentatte runder med tilpasning og justering, der informantenes utsagn ble gruppert og analysert tematisk. For å sikre oversikt og struktur i analysen, ble det utarbeidet hovedkategorier som danner grunnlaget for den visuelle fremstillingen i figur 6.

Temaene natursyn og forvaltning gikk særlig igjen i informantenes beskrivelser. Noen så oteren som en naturlig del av faunaen og en viktig del av økosystemet, mens andre oppfattet den som en trussel mot laksebestanden og lokale fiskeinteresser. I tillegg ble det identifisert koder knyttet til bruk og vern, friluftsliv, økonomi, bestandsutvikling, og forslag til tiltak.

Figur 6 oppsummerer hvordan disse kategoriene relaterer seg til hverandre, og illustrerer sammenhenger mellom informantenes oppfatninger, forvaltningsspørsmål og sosiale dimensjoner ved konflikten. Figuren er ikke ment å være fullstendig, men gir et overordnet blikk på hvordan tematiske mønstre trer frem i datamaterialet.

Introduksjon av informantene:

Alle informantene hadde sterk tilknytning til laksefisket i Bondalselva (tabell 2). Informantene var menn i aldersgruppen fra slutten av 30-årene til pensjonistalder. Selv om ikke alle var fiskere, hadde de alle en tilknytning til elva på ulike måter. Noen var grunneiere, drev virksomheter som var avhengige av turisme, eller var friluftsliv- og naturinteresserte. Flere hadde også en aktiv interesse for fiske og arbeidet med kultivering av elva. Totalt ble det gjennomført 13 dybdeintervjuer for å sikre tilstrekkelig informasjon til undersøkelsene.

Tabell 1. Skjematisk oversikt over de ulike informantene.

Intervjuobjekt	Yrke/utdanning	Tilknytning til elva?	Driver med laksefiske?	Alder	Metode	Dato	Varighet
Informant 1	Teknisk arbeid	Ingen spesifikk	Nei	60 + år	Telefon intervju	03.06.2024	25 min.
Informant 2	Utdanningssektor	Ingen spesifikk	Ja	30-40 år	Fysisk Intervju	03.06.2024	37 min.
Informant 3	Næringstilknyttet	Tilknytning til elva	Ja	60 + år	Fysisk Intervju	03.06.2024	34 min.
Informant 4	Handelsnæring	Ingen spesifikk	Nei	60 + år	Fysisk Intervju	04.06.2024	36 min.
Informant 5	Mediebransjen	Ingen spesifikk	Ja	60 + år	Fysisk Intervju	04.06.2024	29 min.
Informant 6	Handelsnæring	Ingen spesifikk	Nei	60 + år	Fysisk Intervju	04.06.2024	30 min.
Informant 7	Handelsnæring	Tilknytning til elva	Ja	70 + år	Telefon intervju	04.06.2024	26 min.
Informant 8	Utdanningssektor	Ingen spesifikk	Ja	30-40 år	Fysisk Intervju	04.06.2024	36 min.
Informant 9	Forvaltningsrelatert	Tilknytning til elva	Ja	50-60 år	Fysisk Intervju	05.06.2024	42 min.
Informant 10	Transportnæring	Ingen spesifikk	Nei	50-60 år	Fysisk Intervju	05.06.2024	25 min.
Informant 11	Pensjonist	Tilknytning til elva	Nei	70 + år	Fysisk Intervju	05.06.2024	31 min.
Informant 12	Forskning	Ingen spesifikk	Ja	40-50 år	Fysisk Intervju	05.06.2024	39 min.
Informant 13	Næringstilknyttet	Tilknytning til elva	Ja	30-40 år	Telefon intervju	05.06.2024	35 min.

Tilknytning til elva: Begrepet "tilknytning til elva" refererer til hvorvidt informanten har en direkte eller indirekte tilknytning til vassdraget gjennom yrke, fritidsbruk eller personlig engasjement.

"Ingen spesifikk" betyr at informanten ikke har noen klar tilknytning til elva utover generell kunnskap eller interesse.

Driver med laksefiske: Spørsmålet om informantene "driver med laksefiske" er spesifikt rettet mot deltakelse i laksefiske og ikke generelt sportsfiske.

Metodediskusjon.

Det er viktig å være åpen om metodiske utfordringer og begrensninger ved studien.

En utfordring oppsto ved at det planlagte forsøket med skremmetiltak mot oter ble utsatt.

Dette gjorde at deler av intervjuguiden ikke passet så godt til problemstillingen slik den utviklet seg. Spørsmål knyttet til konkrete tiltak og informantenes erfaringer med disse ble mindre relevante, særlig spørsmål om holdninger til skremmeteknologi og forvaltningsløsninger.

Det gjorde det vanskeligere å få fram detaljerte og nyanserte syn rundt tiltak, og dybden i noen av intervjuene ble derfor noe redusert. Når intervjuguiden og temaet i oppgaven ikke henger helt sammen, kan det påvirke kvaliteten på materialet (Tjora, 2018).

Videre ble tre intervjuer gjennomført over telefon, og det oppstod tekniske utfordringer som påvirket kvaliteten på lydopptakene. Dette hadde som konsekvens at deler av transkripsjonene ble mangelfulle eller vanskelig å tolke presist. Slike tekniske utfordringer kan ha ført til tap av viktige detaljer, nyanser og formuleringer, som igjen kan påvirke analysens kvalitet og datamaterialets troverdighet. Utvalget bestod av 13 mannlige informanter, noe som gjenspeiler en generell kjønnsfordeling innenfor det lokale fiskemiljøet. Likevel er det mulig at dette har ført til et noe ensidig perspektiv i dataene, da kvinnelige synspunkter på forvaltning, natursyn og oterkonflikten potensielt er underrepresentert. Dette er en begrensning som bør tas hensyn til ved tolkning av funnene.

En annen utfordring var at informantene hadde svært ulike roller og tilknytninger til elva og laksefisket. Variasjonen i bakgrunn og erfaring bidro riktignok til å sikre bredde i perspektivene, men samtidig førte det til at enkelte temaer ble belyst ulikt, avhengig av informantens spesifikke bakgrunn. I tillegg varierte informantene i åpenhet og refleksjonsnivå, noe som resulterte i at enkelte intervjuer var mer utfyllende og nyanserte enn andre. Det var derfor viktig å være oppmerksom på at enkelte synspunkter fikk mer plass i analysen.

Dybdeintervjuer innebærer også en risiko for at intervjuerens tilstedeværelse kan påvirke informantenes svar, enten gjennom måten spørsmålene stilles på eller gjennom ubevisste signaler underveis i intervjuet. For å minimere denne risikoen ble spørsmålene formulert så nøytralt som mulig, og informantene fikk god tid til å reflektere før de svarte. Likevel må det tas høyde for at enkelte informanter kan ha tilpasset sine utsagn for å fremstå sosialt akseptable, noe som er en kjent utfordring i kvalitativ forskning (Thagaard, 2018).

Disse utfordringene understreker viktigheten av en kritisk holdning til datamaterialet og tolkningen av det. Samtidig viser erfaringene fra denne studien at kvalitativ metode er godt egnet til å avdekke dybde og nyanser i komplekse problemstillinger, så lenge metodiske begrensninger og utfordringer diskuteres åpent (Tjora, 2018; Christoffersen & Johannessen, 2012).

Etiske betraktninger

Undersøkelsesopplegget for denne oppgaven ble forhåndsmeldt for vurdering av Sikt – Kunnskapssektorens tjenesteleverandør (*referansenummer 376837*). Informantenes personopplysninger ble anonymisert fortløpende og oppbevart atskilt fra øvrige data. All lagring og behandling av data ble gjort på en passord beskyttet datamaskin.

Før oppstart signerte informantene en erklæring om samtykke til deltakelse i intervjuet og til at opplysningene fra dem kunne behandles fram til prosjektet ble avsluttet (Vedlegg 2). Informantene ble opplyst om at samtykket kunne trekkes tilbake når som helst, også etter intervjuet, uten å måtte oppgi noen grunn. Undersøkelsen ble gjennomført under forutsetning av at informantene anonymiseres i presentasjonen av resultatene.

Bruk av kunstig intelligens (KI)

I denne masteroppgaven har kunstig intelligens (KI) blitt benyttet som et støtteverktøy i ulike deler av arbeidet. Perplexity.ai har vært brukt til litteratursøk for å identifisere relevante kilder, mens Microsoft Copilot har bidratt til utforming av figurer og tabeller. I tillegg har Microsoft Copilot blitt anvendt til oversettelse av faglitteratur og språklig korrektur. Bruken av disse verktøyene har vært et supplement til den manuelle prosessen og har bidratt til en mer effektiv gjennomføring av oppgaven.

Resultater

Resultatene viser et bredt spekter av holdninger til oteren, samt ulike syn på forvaltningstiltak og hvordan oteren påvirker laksebestanden. Flere informanter delte sine erfaringer og observasjoner om oterens tilbakekomst, dens predasjon på laks, og tidligere forsøk på å flytte oteren til andre områder. Resultatene er strukturert i tråd med den sosialkonstruktivistiske tilnærmingen, hvor fokuset er på hvordan informantenes holdninger til oteren formes gjennom sosiale interaksjoner, kultur og tidligere erfaringer.

Holdninger, oppfatninger og opplevelser av oteren

Informantene har ulike syn og erfaringer knyttet til oteren og dens rolle i naturen. For noen representerer oteren en naturlig del av økosystemet, mens andre ser den som en trussel mot laksebestanden og laksefisket. Disse holdningene og oppfatningene formes i stor grad av informantenes bakgrunn, natursyn og personlige opplevelser med oteren.

En informant uttrykte: *"Jeg synes at den egentlig hører til her og at den er en naturlig del av norsk fauna."* (Intervju 2). Dette synet reflekterer en dyp respekt for naturens mangfold og en forståelse av økosystemets kompleksitet.

Andre informanter hadde et mer pragmatisk syn på naturen og vektla behovet for å finne en balanse mellom oterens tilstedeværelse og menneskelige interesser, som fiske og næringsaktivitet. En informant sa: *"Den er en del av økosystemet, men vi trenger en bedre balanse mellom oteren og villaksen."* (Intervju 13). Utsagnet viser at oteren anerkjennes som en del av naturen, samtidig som den oppleves som en utfordring for lakseforvaltningen. Her fremheves både behovet for å regulere oterens påvirkning og å sikre den økologiske balansen i elva.

Sosial konstruksjon og natursyn

Noen ser på naturen som en kilde til rekreasjon og avkobling, mens andre ser den som en ressurs som må forvaltes bærekraftig. En informant uttrykte: *"Jeg synes det er spennende å se oteren i sitt naturlige habitat, selv om jeg forstår at den kan være en utfordring for fiskerne."* (Intervju 3).

Andre informanter ser på naturen som en ressurs som gir økonomisk aktivitet og verdiskaping, spesielt knyttet til laksefisket. En uttrykte: *"Stenger du elva er jeg redd for at vi mister mye av næringsgrunnlaget til bygda. Verdiene som elva drar inn, er store til et slikt lite samfunn."* (Intervju 6). Her kommer det fram at elva og artene i den, særlig laksen, har stor økonomisk betydning for lokalsamfunnet, og at bekymringer knyttet til oteren i stor grad handler om hvordan den kan påvirke denne verdiskapingen.

Informantene har ulike syn på naturen og dens rolle i deres liv. Noen ser på naturen som en kilde til rekreasjon og avkobling, mens andre ser den som en ressurs som må forvaltes bærekraftig. En informant uttrykte: *"Vi må kunne ha en kontrollert jakt på oteren for å holde bestanden nede. Det handler om å finne en balanse mellom å beskytte oteren og å beskytte laksebestanden."* (Intervju 9). Dette synet viser hvordan ulike oppfatninger av naturen kan føre til ulike holdninger til naturforvaltning og bruk av naturressurser. Andre informanter ser på naturen som en kilde til økonomisk aktivitet og verdiskaping: *"Laksefisket gir oss en mulighet til å samles og dele opplevelser, noe som styrker fellesskapet i bygda."* (Intervju 9).

Syn på natur, friluftslivet og naturforvaltningen

Informantene har ulike oppfatninger om hvordan naturen bør forvaltes. Noen mener at naturen bør få utvikle seg fritt uten menneskelig innblanding, mens andre ser behovet for aktiv forvaltning for å beskytte visse arter og økosystemer. En informant uttrykte: *"Jeg liker å se dyr i naturen og vi trenger jo ikke å ta livet av alle. Men det spørs om vi må prøve å få tatt ut de individene som gjør mest skade."* (Intervju 9). Dette synet på naturforvaltning reflekterer en pragmatisk tilnærming der menneskelig inngrep anses som nødvendig for å opprettholde en balanse i økosystemet. Andre informanter understreker viktigheten av å beskytte truede arter og bevare naturens mangfold: *"Fredningen var fornuftig da oteren ble nesten utryddet, men nå bør det kanskje gjøres noen grep."* (Intervju 8).

Noen mener at naturen er en ressurs som kan utnyttes, men med visse begrensninger, mens andre argumenterer for at enkelte områder bør skjermes helt fra menneskelig påvirkning. En informant uttrykte dette slik: *"Vi må kunne regulere uten å utrydde. Det handler om balanse."* (Intervju 13). Dette synet reflekterer en forståelse for behovet for bærekraftig bruk av naturressurser, samtidig som man tar hensyn til sårbare økosystemer. Noen informanter uttrykker også bekymring for menneskeskapte påvirkningsfaktorer. En informant sa: *"Vi må også håndtere effektene av oppdrettsnæringen, klimaendringer og andre miljøfaktorer som påvirker laksebestanden."* (Intervju 3). Dette tyder på et behov for tiltak som tar høyde for hvordan ulike påvirkninger kan true den økologiske balansen i elva.

Informantene uttrykker ulike syn på hva friluftsliv og laksefiske innebærer, både som naturopplevelse og som praksis. Noen ser på friluftsliv som en viktig del av deres livsstil og identitet, mens andre ser det som en kilde til rekreasjon og avkobling. En informant uttrykte: *"Hver morgen når jeg går langs elva, ser jeg ofte oteren leke i vannet. Det gir meg en følelse av ro og tilknytning til naturen."* (Intervju 5). Dette synet viser hvordan friluftsliv kan bidra til en dypere tilknytning til naturen og en følelse av ro og velvære. Andre informanter ser på friluftsliv

som en sosial aktivitet som bringer folk sammen: *"Når sesongen starter, merker vi en helt annen aktivitet i bygda. Det bringer folk sammen, og vi får besøk fra hele landet."* (Intervju 7).

Tilknytning til elva

Informantene har en sterk tilknytning til elva og ser på den som en viktig del av deres liv og identitet. En informant beskrev hvordan laksefisket har vært en del av deres familiehistorie:

"Interessen rundt laksefisket har gått i arv i min familie i generasjoner. Det er en tradisjon som binder oss sammen og gir oss en følelse av tilhørighet." (Intervju 4).

En annen informant delte sin opplevelse ved å flytte tilbake til området: *"Når jeg flyttet hit for 10 år siden fikk jeg muligheten til å kjøpe et hus her inne i dalen. Som også ligger rett ved elva. Elva ble som en sjukdom, lengter etter å få fiske i 10 måneder i et helt år, og når tida er inne står en ved elva døgnet rundt."* (Intervju 2). Denne tilknytningen til elva viser hvordan naturen kan spille en viktig rolle i å forme folks identitet og fellesskap.

Laksefisket og turistøkonomi

Avhengighet av laksefiske og turistøkonomien

Laksefisket er ikke bare en hobby, men også en bærebjelke for flere lokalsamfunn. En informant beskrev situasjonen slik: *"Elva er limet i bygda, og laksefisket bidrar til at vi har butikker og campingplasser."* (Intervju 10). Bekymringen for at nedgangen i laksebestanden skal ramme bygda økonomisk er sterk: *"Hvis laksen forsvinner, vil det få store konsekvenser for turismen i området."* (Intervju 8). «Denne turismen bidrar med 1,2 milliarder kroner årlig i Norge, om laksefisket blir stengt, forsvinner disse turistene» (Intervju 3). Det ble også fremhevet hvordan laksefisket tidligere var en kilde til matauke, mens det nå i større grad er en kilde til rekreasjon og naturopplevelser: *"Nå er jo fiska mer blitt en form for rekreasjon. Og det er sjeldnere at en får fisk."* (Intervju 5).

Noen mente også at lakseturismen bidrar til et fellesskap i bygda: *"Når sesongen starter, merker vi en helt annen aktivitet i bygda. Det bringer folk sammen, og vi får besøk fra hele landet."*

(Intervju 7). Dette understreker hvor avhengig lokalsamfunnet er av en sunn laksebestand, ikke bare for økonomisk utvikling, men også for opprettholdelsen av lokale tradisjoner og kultur. Flere informanter nevnte også at laksefisket har en viktig sosial funksjon: *"Laksefisket gir oss en mulighet til å samles og dele opplevelser, noe som styrker fellesskapet i bygda."* (Intervju 9).

En informant beskrev hvordan laksefisket har vært en del av deres familiehistorie: *"Laksefisket har gått i arv i min familie i generasjoner. Det er en tradisjon som binder oss sammen og gir oss*

en følelse av tilhørighet." (Intervju 4). Dette viser hvordan laksefisket ikke bare har økonomisk betydning, men også kulturell og sosial verdi.

Kultivering som en løsning

Mange informanter ser kultivering (klekkeri) som en nødvendig løsning for å opprettholde laksebestanden i elva. *"Jeg håper inderlig at vi får fortsette med den kultiveringa vi har holdt på med i elva, og at vi kanskje kunne få satt ut enda flere smolt slik at bestanden kan bli slik den var på 70-tallet."* (Intervju 11). En annen påpekte viktigheten av dette arbeidet for både laksebestanden og lokalsamfunnet: *"Stenger du elva er jeg redd for at vi mister mye av næringsgrunnlaget til bygda. Verdienne som elva drar inn, er store til et slikt lite samfunn."* (Intervju 6). Kultiveringen blir sett på som et supplement til naturens egne prosesser, med mål om å styrke bestanden: *"Det er jo et fint supplement til det naturlige."* (Intervju 13).

Andre informanter la vekt på hvordan samarbeidet mellom lokale aktører og forvaltningsorganer har styrket kultiveringsarbeidet: *"Det vi gjør nå er et samarbeid som gir resultater, men vi trenger å holde trykket oppe."* (Intervju 7). Samarbeidet rundt kultivering viser hvordan lokale tiltak kan bidra til å dempe effektene av andre utfordringer, samtidig som det styrker fellesskapet.

En informant beskrev hvordan kultiveringsarbeidet har utviklet seg over tid: *"Vi har lært mye gjennom årene, og vi har blitt flinkere til å tilpasse kultiveringsmetodene til de lokale forholdene. Det er en kontinuerlig prosess med forbedring."* (Intervju 2). Dette viser hvordan kultiveringsarbeidet er dynamisk og tilpasser seg endringer i miljøet og laksebestanden.

Noen informanter har observert en økning i oterbestanden over tid og knytter dette til utfordringer for laksekultiveringen. *"På 70-tallet var det nesten ingen otere her, men nå ser det ut som bestanden har økt kraftig. Selv om jeg ikke ser dem så ofte, vet jeg at de er der. Vi driver med kultivering av laks, og vi har merket at oteren har gjort store innhugg i bestanden."* (Intervju 11). Dette illustrerer hvordan enkelte informanter opplever oteren som en direkte utfordring for innsatsen med å styrke laksebestanden gjennom kultiveringstiltak.

Selv om flere informanter ser kultivering som en nødvendig løsning for å opprettholde laksebestanden, stiller noen spørsmål ved hvorvidt dette er en bærekraftig strategi på lang sikt. En av informantene uttrykker skepsis til avhengigheten av kultivering og peker på alternative tilnærminger: *Problemet med kultivering er at det ikke løser de grunnleggende utfordringene villaksen står overfor. Vi skaper en kunstig bestand som er avhengig av oss mennesker, i stedet for å la naturen regulere seg selv. Hvis vi virkelig ønsker å bevare villaksen på lang sikt, bør vi fokusere på å restaurere habitatene deres og redusere påvirkningen fra oppdrettsnæringen og*

klimaendringer. Kultivering kan gi en kortsiktig løsning, men det er ikke en bærekraftig strategi."
(Intervju 12)

Opplevelser rundt oterens tilstedeværelse.

Det er en blanding av fascinasjon og frustrasjon blant informantene når det gjelder deres opplevelser med oteren. En fisker uttalte: *"Jeg har blandede følelser. Oteren er et fascinerende dyr, men den gjør stor skade på laksebestanden."* (Intervju 9). Andre beskrev situasjoner der oteren spiser deler av fangsten: *"Det er flott å se oteren, men den spiser bare det beste av laksen og lar resten ligge."* (Intervju 11). Noen påpekte også at oteren har en tendens til å dukke opp i spesifikke deler av elva, noe som kan gjøre enkelte fiskeplasser spesielt utsatt. Det var også stor overraskelse over omfanget av skadene: *"Jeg liker oteren, men ble overrasket over hvor mye laks den tar."* (Intervju 12).

Disse erfaringene fremhever hvordan oterens oppførsel kan oppleves som en direkte trussel mot fiskeopplevelsen, samtidig som dens tilstedeværelse gir naturen et rikere preg. Flere informanter nevnte også at oteren kan være en kilde til glede og fascinasjon, spesielt for de som ikke er direkte involvert i laksefiske. En informant sa: *"Jeg synes det er spennende å se oteren i sitt naturlige habitat, selv om jeg forstår at den kan være en utfordring for fiskerne."* (Intervju 3). Dette viser at oteren også kan ha en positiv innvirkning på folks naturopplevelser, selv om den skaper utfordringer for laksefisket.

Effekten på laksebestanden

Oterens rolle i laksebestandsnedgangen

Det er stor bekymring blant informantene for hvordan oteren påvirker villaksen, spesielt under gyteperioden. *"Han har etter hvert blitt en plage for vi som fisker, spesielt når det har blitt dokumentert at den tar 69 % av fisken i elva."* (Intervju 6). Flere poengterte at oteren utnytter perioder med lav vannstand, noe som gjør laksen ekstra sårbar. Informantene diskuterte også hvordan slike perioder overlapper med viktige deler av laksebestandens livssyklus, noe som forsterker effekten av predasjonen. Mange uttrykte en følelse av avmakt overfor situasjonen, særlig når tiltak oppleves som utilstrekkelige: *"Jeg kan ikke forstå at disse forvaltningstiltakene vil fungere. Det har jo tidligere vært forsøkt å skremme vekk dyr med fugleskremsel og andre metoder, og det funker maks i 14 dager før dyrene er tilbake. De blir fort vant med slikt."* (Intervju 11).

Informantene uttrykte også bekymring for at oteren påvirker sammensetningen i laksebestanden, særlig i kritiske perioder. Flere nevnte at oteren ofte jakter på de største og mest verdifulle fiskene, noe som ytterligere forverrer situasjonen: *"Oteren tar ofte de største og beste fiskene, noe som gjør det ekstra vanskelig for oss fiskere."* (Intervju 5).

En informant beskrev en konkret hendelse: *"Jeg så en gang en oter som tok en stor laks rett foran meg. Det var både fascinerende og frustrerende å se hvor effektiv den var som jeger."* (Intervju 10). Slike opplevelser understreker den komplekse dynamikken mellom oteren og laksefiskerne.

Andre årsaker til laksebestandsnedgang

Flere informanter nevner at laksebestanden har hatt utfordringer lenge før oteren gjorde sin tilbakekomst. Oppdrettsnæringen nevnes hyppig, som denne kommentaren viser:

"Oppdrettsnæringa har også en del skyld i dette. Sprer smitte, lus og rømlinger blander seg med villaksstammene." (Intervju 1). Andre understreker kompleksiteten i truslene: *"Villaksen har hatt sine utfordringer før oteren kom tilbake, men oteren er et ekstra moment."* (Intervju 4). Lakselus fra oppdrettsanlegg trekkes frem som en stor utfordring: *"Lakselus fra oppdrettsanlegg utgjør en stor trussel for smolten."* (Intervju 12). En annen informant nevnte *"Lakselus fra oppdrettsanlegg tar knekken på smolten før den når havet."* (Intervju 8).

Disse funnene indikerer at mens oteren er en synlig utfordring, spiller andre faktorer en stor rolle i villaksens nedgang. Dette gir en kompleks forvaltningsutfordring. Flere informanter påpekte også at klimaendringer kan ha en negativ effekt på laksebestanden: *"Klimaendringer påvirker vannstanden og temperaturen i elvene, noe som kan gjøre det vanskeligere for laksen å overleve."* (Intervju 7).

En informant utdypet hvordan kombinasjonen av disse faktorene skaper en utfordrende situasjon: *"Det er ikke bare oteren som er problemet. Vi må også håndtere effektene av oppdrettsnæringen, klimaendringer og andre miljøfaktorer som påvirker laksebestanden. Dette viser hvor viktig det er med en helhetlig tilnærming til forvaltningen av laksebestanden."* (Intervju 3).

Forvaltning av oteren

Tidligere forsøk på å flytte oteren og stedsbundenhet

Et viktig tema som kom frem i intervjuene, var tidligere forsøk på å flytte oteren fra elva. Flere informanter nevnte at en oter tidligere ble fanget i Ørskog og fraktet ut til Vigra, men at den etter bare tre uker var tilbake i sitt opprinnelige leveområde. Dette peker på oterens sterke stedsbundenhet, noe flere informanter mente må tas hensyn til i forvaltningen. *"Han er stedbundet, vil det bli sagt. Det gjør det utfordrende å finne løsninger som ikke innebærer direkte uttak."* (Intervju 6).

Flere informanter uttrykte frustrasjon over dette og mente at andre løsninger måtte vurderes. *"Vi har prøvd å flytte oteren til andre områder, men den kommer alltid tilbake. Det er som om den har en innebygd GPS som fører den tilbake til elva."* (Intervju 8). Dette understreker utfordringene med å finne effektive forvaltningstiltak for oteren.

Forslag om jakt/uttak

Mange informanter foreslår regulering av oterbestanden for å beskytte laksen. *"Hvis oteren ikke lenger er truet, burde det være mulig med noe uttak."* (Intervju 5). Flere understreket at slike tiltak må balanseres med hensynet til oterens status som en del av norsk fauna: *"Vi må kunne regulere uten å utrydde. Det handler om balanse."* (Intervju 13).

Noen informanter ser oterens påvirkning på laksebestanden som en parallell til andre kontroversielle rovdyrspørsmål i Norge. En informant uttalte: *"Det er litt som ulveproblematikken. Dyret er pent å se på, og dyreelskere vil beholde den, men det går ut over en annen bestand som holder på å bli utryddet. Jeg synes verken ulv eller oter har noe å gjøre i den norske faunaen. De bidrar ikke med noe. Vi må ta mange dyr, og oteren bør ikke være fredet lenger."* (Intervju 1). Dette synet gjenspeiler en mer drastisk tilnærming til forvaltning, der enkelte mener at en betydelig reduksjon av oterbestanden er nødvendig for å beskytte villaksen.

Flere informanter uttrykte misnøye med at oteren fortsatt er fredet, særlig i perioder hvor laksen er ekstra sårbar. *"Jeg er ikke så begeistret for det. Når vannstanden er lav, har ikke laksen en sjanse mot oteren. Oteren er også mye i sjøen. Når elva er på sitt laveste, er laksen ekstra utsatt."* (Intervju 13). Denne balansen mellom beskyttelse og regulering er et gjennomgående tema blant informantene, og noen mente at det var nødvendig med mer drastiske tiltak for å beskytte laksebestanden. *"Jeg synes rett og slett at de må ta mange dyr. Og den bør heller ikke være fredet lengre."* (Intervju 11).

Det kom også frem bekymringer for at oterbestanden i Bondalselva har vokst seg for stor i forhold til elvas kapasitet. *"I Bondalselva er bestanden mye større og alt for stor til en slik liten elv."*

(Intervju 5). En informant beskrev hvordan de mente at en kontrollert jakt kunne være en løsning: *"Vi må kunne ha en kontrollert jakt på oteren for å holde bestanden nede. Det handler om å finne en balanse mellom å beskytte oteren og å beskytte laksebestanden."* (Intervju 9). Dette viser hvordan noen informanter ser på jakt som en nødvendig del av forvaltningen.

Det kom også frem bekymringer for at oterbestanden i Bondalselva har vokst seg for stor i forhold til elvas kapasitet. *"I Bondalselva er bestanden mye større og alt for stor til en slik liten elv, jeg liker å se dyr i naturen og vi trenger jo ikke å ta livet av alle. Men det spørs om vi må prøve å få tatt ut de individene som gjør mest skade."* (Intervju 9).

Flere etterlyser revisjon av fredningen av oteren: *"Fredningen var fornuftig da den ble nesten utryddet, men nå bør det kanskje gjøres noen grep."* (Intervju 8). Enkelte informanter foreslo også midlertidige tiltak under gyteperioden, som skremmetiltak: *"Vi kan bruke mer ressurser på å skremme oteren unna når laksen gyter."* (Intervju 9).

En informant beskrev hvordan de mente at fredningen burde revurderes basert på dagens situasjon: *"Situasjonen har endret seg siden oteren ble fredet. Nå er bestanden mye større, og vi må vurdere om fredningen fortsatt er nødvendig."* (Intervju 7). Dette viser hvordan noen informanter ser behovet for en dynamisk tilnærming til forvaltningen av oteren.

Holdninger til ulovlige tiltak

Flere informanter beskrev hvordan noen har tatt saken i egne hender når det gjelder oteren, til tross for at det er ulovlig. *"Det forekommer både feller og at folk skyter dem, og det skjer ofte her på Sunnmøre at folk tar oteren ulovlig."* (Intervju 13). En annen informant utdypet hvordan dette skaper problemer: *"Dette fører til en del misnøye og at folk tar ut oteren på egenhånd, og dette er ikke bra, for da har vi ikke kontroll på hva som blir gjort."* (Intervju 9). En respondent nevnte også: *"Jeg synes at det har vært veldig mye forskning og lite resultat. Forskning er fint det, men folk begynner egentlig å bli ganske så lei nå. Vi mener det er for mye oter og når folk søker om tillatelse for å fjerne den får de et nei med en gang. Så vi føler jo kanskje at vi ikke helt blir hørt."* (Intervju 7). Denne praksisen skaper dilemmaer, særlig når kjente aktører er involvert: *"Vi har funnet feller og jeg vet at folk holder på med det, så det blir jo et lite dilemma når det er kjentfolk som gjør det."* (Intervju 9).

En informant beskrev hvordan de mente at ulovlige tiltak kunne undergrave tilliten til forvaltningsmyndighetene: *"Når folk tar saken i egne hender, mister vi tilliten til at forvaltningen kan håndtere situasjonen på en rettferdig og effektiv måte."* (Intervju 6). Dette viser hvordan ulovlige tiltak er skapt av en følelse av avmakt og frustrasjon blant lokalsamfunnet.

En annen informant uttrykte bekymring for at ulovlige tiltak kunne føre til utilsiktede konsekvenser: *"Hvis folk begynner å ta ut oteren ulovlig, kan det føre til en ubalanse i økosystemet som vi ikke har kontroll over."* (Intervju 4). Dette understreker behovet for en regulert og vitenskapelig basert tilnærming til forvaltningen av oteren.

Presentasjon av hovedfunn og tiltak

For å gi en samlet oversikt over informantenes syn på oteren og lakseforvaltningen, presenteres hovedfunnene i tabell 2 og 3. Informantenes oppfatninger varierer, og oteren omtales både som en naturlig del av økosystemet og som en trussel mot laksebestanden. Noen informanter ønsker økt kunnskapsformidling og bevaring, mens andre mener det bør åpnes for tiltak som jakt eller regulering dersom oterbestanden øker.

Bakgrunnen og erfaringene til informantene påvirker i stor grad hvordan de oppfatter oteren. Personer med tilknytning til laksefiske uttrykker oftere bekymring og betrakter oteren som en konkurrent om ressursene. De med bakgrunn innen friluftsliv eller naturforvaltning har gjerne en mer positiv holdning til arten, og ser den som en viktig del av det naturlige økosystemet. Dette samsvarer med tidligere forskning som viser at natursyn og brukererfaringer former synet på rovdyr.

Tabell 2 oppsummerer disse variasjonene i synspunkter. Omtrent halvparten av informantene mener oteren bør reguleres, mens rundt en tredjedel ønsker økt bevaringsinnsats. Enkelte uttrykker et nøytralt syn, men er åpne for tiltak dersom bestanden skulle øke ytterligere.

Tabell 3 viser hvilke forvaltningstiltak informantene foreslår. Tiltakene dekker behov som kunnskapsformidling, prøveprosjekter for å teste avbøtende løsninger og justering av reguleringer. Flere, særlig grunneiere og fiskere, understreker samtidig behovet for mer lokal medvirkning i beslutningsprosesser.

Resultatene viser at oteren både verdsettes og oppleves som en utfordring. Laksefiskets betydning for lokalsamfunnet understrekes, og kultivering pekes ut som en mulig strategi for å ivareta bestanden. Samtidig er det en tydelig deling i synet på hvordan oteren bør forvaltes, med sterke meninger både for og imot jakt og fjerning. Flere informanter peker på behovet for en balansert forvaltning som tar hensyn til både økologiske og økonomiske interesser.

Tabell 2. Informantenes syn på oteren og lakseforvaltningen, med en kvantifisering av hvor mange som støttet hvert synspunkt. Positive oppfatninger om oteren er markert i grønt, negative i rødt.

	Påvirkningsfaktorer	Positivt syn (+) (antall informanter)	Negativt syn (-) (antall Informanter)
1	Syn på oteren	Oteren er en naturlig del av økosystemet (5/13)	Oteren er en trussel mot laksebestanden (6/13)
2	Forvaltningstiltak	Forvaltningen bør prioritere vern og økt kunnskap (4/13)	Forvaltning bør inkludere jakt og regulering (7/13)
3	Laksefiskets betydning	Laksefisket har kulturell og sosial verdi (8/13)	Laksefisket er viktig for lokaløkonomi (10/13)
4	Øvrige trusler mot laksebestanden	Oppdrett, klimaendringer påvirker laksen mer enn oteren (6/13)	Oteren tar en betydelig andel av fisken og svekker bestanden (5/13)

I raden “Laksefiskets betydning” gjelder ikke “positiv” og “negativ” i normativ forstand, men refererer til hvordan oteren påvirker fiskets rolle i lokalsamfunnet. Et negativt syn betyr i denne sammenhengen at oteren anses å true en viktig inntektskilde.

Tabell 3. Forvaltningstiltak foreslått av informantene, med en oversikt over hvor mange som støttet hvert tiltak og hvilken gruppe de tilhørte.

Tiltak	Beskrivelse	Antall informanter som foreslo tiltaket
Kunnskapsformidling.	Økt informasjon om oterens økologiske rolle og tiltak for sameksistens.	5/13 (Hovedsakelig naturverninteresserte)
Prøveprosjekt	Teste ut skremmetiltak eller avbøtende tiltak i utvalgte elver.	4/13 (Fiskere og grunneiere)
Ekstern hjelp	Involvering av forskere eller uavhengige forvaltningsorganer i beslutningsprosesser	3/13 (Både fiskere og naturverninteresserte)
Tilpasning av reguleringer	Revurdering av fredningsprinsipper eller åpning for kontrollert uttak av oter der bestanden vurderes som høy.	6/13 (Hovedsakelig fiskere)
Lokal medvirkning	Økt involvering av grunneiere og fiskere i beslutninger knyttet til forvaltning av både oter og laksefisk.	7/13 (Fiskere og grunneiere)

Diskusjon

Denne studien har undersøkt hvordan ulike aktører i Bondalen forholder seg til oteren og hvordan deres holdninger påvirker forvaltningen av lakseelvene. Gjennom en sosialkonstruktivistisk tilnærming har jeg analysert hvordan disse holdningene formes gjennom sosiale interaksjoner, verdier, normer og tradisjoner, samt hvordan de påvirker lokale beslutninger. For å forstå kompleksiteten i disse dynamikkene er det nødvendig å sammenligne mine funn med eksisterende forskning og teoretiske perspektiver.

Hovedfunnene viser at holdninger til oteren i stor grad avhenger av informantenes natursyn og tilknytning til laksefiske, og at lokal medvirkning i forvaltningen oppleves som mangelfull. Mange oppfatter oteren som en trussel mot laksebestanden og uttrykker behov for tiltak, mens andre vektlegger oterens rolle i økosystemet og ønsker mer kunnskapsformidling. Denne spenningen illustrerer en underliggende konflikt mellom økonomiske bekymringer og økologiske verdier, og peker på behovet for forvaltning som ivaretar begge hensyn.

Sosialkonstruktivisme og natursyn

For å forstå variasjonen i informantenes perspektiver og oppfatninger, må funnene også ses i lys av deres ulike bakgrunn og erfaringer. Dette er særlig tydelig i hvordan natursynet påvirker holdningene til oteren. Et økosentrisk perspektiv innebærer at naturen, inkludert rovdyr som oteren, ses som en integrert og verdifull del av økosystemet (Ripple & Beschta, 2005).

I kontrast står et antroposentrisk perspektiv, der menneskets interesser og behov settes i sentrum, og naturen vurderes ut fra hvilken nytte den har for menneskelig aktivitet.

I Bondalen ser vi begge disse perspektivene i spill: Flere informanter med bakgrunn fra naturvern og friluftsliv vektla oterens rolle som en naturlig del av økosystemet, mens mange fiskere og grunneiere som står tettere på næringsinteressene uttrykte bekymringer for oterens innvirkning på laksebestanden. Dette støtter opp under tidligere forskning som viser hvordan sosiale og kulturelle faktorer, som lokale historier, erfaringer og kollektive minner, påvirker hvordan rovdyr oppfattes og forvaltes (Tjora, 2024; Andrews, 2012).

Eksempler fra intervjuene viser at tidligere erfaringer, som observasjoner av oteren ved laksefiske eller deltakelse i diskusjoner i lokalsamfunnet, har formet synet på oteren som problematisk eller truende. Slike erfaringer forsterkes gjerne gjennom sosiale interaksjoner, hvor negative fortellinger kan spre seg og bli en viktig del av lokal kunnskapsoverføring (Woodroffe et al., 2005). Dette samsvarer med sosialkonstruktivistisk teori, som vektlegger hvordan

virkelighetsoppfatninger formes gjennom samspill mellom mennesker, og hvordan slike konstruksjoner igjen påvirker hvordan natur forvaltes (Madsbu, 2004).

Denne dynamikken kommer tydelig til uttrykk i Bondalen, hvor laksefisket ikke bare representerer en økonomisk ressurs, men også fungerer som sosial møteplass og identitetsbærer. For mange informanter med sterk tilknytning til fisket handler synet på oteren dermed ikke bare om økologi, men også om kulturelle verdier og lokal tilhørighet.

Komparative perspektiver på rovdyrkonflikter

Tidligere forskning på konflikter rundt større rovdyr, som ulv og bjørn, viser likheter med mine funn. Human wildlife conflicts (HWC) er også sterkt påvirket av sosiale, økonomiske og kulturelle faktorer, hvor frykt for økonomiske tap og kulturelle tradisjoner spiller en vesentlig rolle (Skogen & Krange, 2020). En viktig forskjell er imidlertid at oteren som et halv akvatisk, mindre synlig rovdyr ofte ikke vekker samme grad av frykt for fysisk sikkerhet som ulven gjør, men konflikten oppstår like fullt gjennom økonomiske bekymringer og frustrasjoner knyttet til fiskeressurser.

Denne sammenligningen viser at lokale aktørers reaksjoner på HWC ofte er mer knyttet til økonomiske og kulturelle verdier enn artenes biologiske eller økologiske egenskaper. Det kan også tyde på at oteren fungerer som en kanal for å uttrykke frustrasjon over mer generelle forvaltningsutfordringer. Dette tilsier at forvaltningen av oter bør hente lærdom fra erfaringer med forvaltning av andre konfliktdyr, ved å fokusere på inkluderende prosesser og åpen dialog med lokalbefolkningen (Woodroffe et al., 2005). Et relevant eksempel er forvaltningssamarbeidet i Rovviltneemndene i Norge, hvor lokale representanter deltar i beslutningsprosesser, noe som i enkelte områder har bidratt til å dempe konflikt og øke aksepten for forvaltningstiltak (Krangle et al., 2013). Et annet eksempel er det svenske prosjektet "Dialog om rovdjur", som har vist hvordan strukturerte dialogmøter mellom forvaltning og lokalsamfunn kan redusere avstand og bygge gjensidig tillit (Rovdjursdialog, 2025).

Selv om forskning på konflikter spesifikt knyttet til oter er begrenset, finnes det relevante paralleller i konflikter knyttet til andre arter i akvatiske miljøer, særlig i kystområder.

Konfliktene knyttet til skarv predasjon illustrerer tydelig hvordan slike arter kan skape betydelig spenning mellom fiskere og forvaltning. Östman et al. (2013) viser at konfliktene om skarv i Østersjøen handler både om faktiske fiskeressurser og en underliggende følelse av marginalisering blant lokale fiskere, samt behovet for økt involvering i forvaltningsbeslutninger. Ovegård (2021) bekrefter dette bildet gjennom en global meta-analyse som viser betydelige konsekvenser av skarvens predasjon på fiskebestander globalt. Videre viser Ovegård et al. (2017) at skarvens

predasjon i en svensk innsjø skaper betydelig overlapp med fiskearter av kommersiell interesse, noe som ytterligere forsterker konfliktpotensialet. Disse eksemplene understreker hvordan rovdyrkonflikter i akvatiske miljøer ofte speiler bredere sosiale og økonomiske frustrasjoner knyttet til forvaltning.

Økosystemtjenester og oterens økologiske rolle

Studien avdekker også at informantenes perspektiver sjelden vektlegger oterens positive økologiske rolle som predator. Forskning viser at rovdyr kan ha viktige økosystemfunksjoner, for eksempel ved å kontrollere bestander av skadedyr og bidra til økologisk balanse (Williams, Estes, & Springer, 2004). Flere studier understreker også oterens potensiale til å regulere bestandene av invasiv mink, noe som kan bidra til økt biologisk mangfold og styrking av fiskebestandene (Fremstad, 2019). At slike positive økosystemtjenester sjelden nevnes av informantene kan skyldes at lokale holdninger er sterkt påvirket av de umiddelbare økonomiske konsekvensene av oterens predasjon på laksen. Forvaltningen har i liten grad lagt vekt på å formidle oterens rolle i økosystemet, noe som gir rom for bedre kommunikasjon og formidling som virkemiddel i konfliktdeмпing.

Kultiveringens kompleksitet og konsekvenser

Kultivering, som innebærer kunstig klekking og utsetting av lakseunger, har tidligere spilt en viktig rolle i norsk lakseforvaltning. Informanter uttrykte bekymring for mulige negative konsekvenser av denne praksisen, som redusert evne hos laksen til naturlig tilpasning og genetisk utarming. Andre fremhevet samtidig kultiveringens betydning for å opprettholde et stabilt fisketilbud, særlig i perioder med lav naturlig reproduksjon.

I tillegg mente enkelte informanter at kultivering fortsatt er nødvendig for å sikre kontinuitet i laksefisket og for å bevare lokale tradisjoner og næringsgrunnlag. Dette peker på at kultivering ikke bare vurderes ut fra biologiske hensyn, men også er tett knyttet til sosiale og kulturelle verdier. Som Harrison (2018) viser, kan kultiveringspraksis forstås som en verdi- og tradisjonsbærende aktivitet, hvor lokal innsatsvilje og stolthet spiller en viktig rolle. Mine funn tyder på at begge disse synene eksisterer side om side i Bondalen, og at de gir ulike føringer for hvordan kultivering forstås og aksepteres lokalt.

Økonomiske konsekvenser av oterens tilstedeværelse

Laksefisket er en viktig økonomisk ressurs for Bondalen, og mine funn viser at oterens tilstedeværelse oppfattes som en mulig trussel mot denne næringen. Informanter uttrykker bekymring for at en redusert laksebestand som følge av predasjon kan gi ringvirkninger for turisme og sysselsetting. Selv om det ikke foreligger eksakte tall for Bondalen, rapporteres det i lignende elver på Sunnmøre som Aureelva og Søre Vartdalselva om lavere fangstnivåer.

I en studie av Sortland et al. (2023), hvor forskerne brukte telemetri for å spore laksesmoltens bevegelser og avdekke hvor og når predasjon skjer, ble oterens predasjon identifisert som en mulig påvirkningsfaktor på laksebestanden. Dette kan ha økonomiske konsekvenser for lokalsamfunn der sportsfiske er en viktig næringsvei. Redusert fiskefangst kan få ringvirkninger for både direkte næringer og tilknyttede tjenester, som overnatting, guiding, lokale butikker og matproduksjon (Kjelden et al., 2012).

Ifølge Aas et al. (2021) handler verdiskaping fra laksefisketurisme ikke bare om inntekter fra selve fisket, men også om en rekke støttefunksjoner som er viktige for lokalt næringsliv og arbeidsplasser. Oterens påvirkning kan derfor ha konsekvenser som strekker seg langt utover det rent økologiske aspektet. I fremtidige forvaltningsprosesser bør slike helhetlige samfunnsøkonomiske vurderinger få større plass. Med dette menes vurderinger som tar høyde for både de direkte økonomiske tapene i fisketurismen og de indirekte konsekvensene for lokalsamfunnet, som tap av arbeidsplasser, redusert næringsgrunnlag for servicebedrifter og svekket attraktivitet for bosetting.

Medvirkning og demokratisk forvaltning

Mine funn viser klart at lokalbefolkningen opplever dagens forvaltningsmodeller som udemokratiske og lite inkluderende. En demokratisk naturforvaltning, hvor lokal medvirkning vektlegges, er avgjørende for legitimitet og langsiktig bærekraft. Tidligere forskning bekrefter at aktiv involvering av lokalsamfunn i forvaltningsprosesser fører til større aksept og redusert konfliktnivå (Skogen & Krangle, 2020).

Flere informanter uttrykte at dagens beslutninger «kommer ovenfra» og at nasjonale myndigheter oppleves som lite lydhøre. Dette kan skape handlingslammelse, tap av tillit, og i verste fall føre til ulovlig egenforvaltning, som jakt og fangst av oter. En mer inkluderende forvaltningsmodell, hvor lokalkunnskap gis rom, vil trolig kunne styrke både effektiviteten og legitimiteten i forvaltningen. Rybråten og Gómez-Baggethun (2016) peker på at lokal økologisk kunnskap (LEK) kan være et viktig bidrag i forvaltningsarbeid. De viser til hvordan sterk lokal forankring, bredt samarbeid og

gjensidig respekt for ulike kunnskapsformer kan bidra til mer treffsikre og aksepterte løsninger. Slike tilnærminger kan også være relevante i forvaltningen av arter som oter, og bidra til å dempe konfliktnivået i lokalsamfunn.

Konklusjon

Oppsummert viser studien at konfliktene rundt oteren i Bondalselva ikke først og fremst handler om biologiske forhold alene, men om hvordan forvaltning oppleves og utøves på lokalt nivå. Forvaltning av rovdyr må derfor forstås som samfunnsforvaltning like mye som naturforvaltning. Å anerkjenne og ivareta lokale verdier og erfaringer vil være avgjørende for å utvikle en mer bærekraftig, demokratisk og konfliktdependende forvaltningspraksis.

Gjennom kvalitative intervjuer ble det identifisert tydelige forskjeller i hvordan ulike aktører ser på oteren. Mens noen informanter ser arten som en naturlig del av økosystemet, oppfatter andre den som en betydelig trussel mot laksefisket, lokal økonomi og turisme.

Disse holdningene påvirkes sterkt av informantenes natursyn, økonomiske interesser, kulturelle tilknytning og tidligere erfaringer. Mange uttrykte frustrasjon over beslutninger som kommer «ovenfra» og mangel på lokal medvirkning. I noen tilfeller har dette ført til svekket tillit og ulovlig egenforvaltning, som jakt på oter. Samtidig opplever flere informanter det som urettferdig at reguleringer rettes mot rovdyr fremfor større kommersielle næringer, som oppdrett, som kan utgjøre en større langsiktig trussel mot villaksen.

Basert på informantenes innspill og relevant forskning, peker studien på følgende strategier for en mer helhetlig og lokalt forankret forvaltning:

1. **Økt lokal medvirkning:** En inkluderende modell, der grunneiere og fiskere deltar aktivt i beslutningsprosesser, kan styrke legitimiteten og redusere konfliktnivået (Skogen & Krange, 2020). Erfaringer fra rovviltforvaltning viser at lokal involvering gir større aksept og tillit.
2. **Sesongbaserte og fleksible tiltak:** Tiltak som tidsbegrensede fiskeforbud i gyteperioder eller sesongregulert jakt på oter, kan balansere hensyn til både natur og næring på en bedre måte.
3. **Helhetlig forvaltning:** Forvaltningen bør koble oterforvaltning tydeligere til oppdrett, kultivering og habitatforvaltning. Dette krever tettere samarbeid mellom ulike forvaltningsområder, og fokus på genetisk bærekraft (Vitenskapelig råd for lakseforvaltning, 2024).
4. **Økt forskning og overvåking:** Mer kunnskap om oterens rolle i økosystemet og effekten av ulike tiltak er nødvendig. Studien til Sortland et al. (2023) viser at overvåking av oteraktivitet kan gi viktig innsikt i predasjonsmønstre og bidra til målrettet forvaltning.

Samlet sett viser studien at en inkluderende, kunnskapsbasert og fleksibel tilnærming vil være avgjørende for å redusere konfliktnivået knyttet til rovdyrforvaltning. Det å bygge tillit, styrke lokal deltakelse og utvikle helhetlige tiltak vil være sentralt for en bærekraftig og demokratisk forvaltningspraksis.

Referanser

- Andersen, O., & Dervo, B. K. (2019). *Jegernes og fiskernes forbruk av varer og tjenester i Norge i 2018*. NINA Rapport 1605. Norsk institutt for naturforskning. Hentet fra <http://hdl.handle.net/11250/2580264>
- Andrews, T. (2012). *What is social constructionism?*. Grounded theory review 11.1. Hentet fra https://www.academia.edu/download/46801759/What_is_Social_Constructionism.pdf
- Artsdatabanken. (2024, 5 2). *Salmo Salar - Rødlista 2021*. Hentet fra Artsdatabanken.no: <https://www.artsdatabanken.no/lister/rodlisteforarter/2021/8149>
- Berge, T. B. (2021). *Hvordan naturguider i Arktis Svalbard etterlever normer om isbjørn som attraksjon i turismen*. Ås: Norwegian University of Life Sciences.
- Berntsen, B. (1990). *De dansende fluer: fra sportsfiskets pionértid i Norge*. Grøndahl & Søn Forlag AS.
- Biermann, C., & Mansfield, B. (2014). *Biodiversity, purity, and death: conservation biology as biopolitics*. Environment and Planning D: Society and Space, 32(2), 257-273.
- Borgstrøm, R., & Hansen, L. P. (2000). *Fisk i ferskvann. Et samspill mellom bestander, miljø og forvaltning*. Oslo: Landbruksforlaget.
- Brunt, P., Semley, N., & Horner, S. (2017). *Research methods in tourism, hospitality and events management*. Sage Publications Ltd.
- Christoffersen, L., & Johannessen, A. (2012). *Forskningsmetode for lærerutdanningene*. . Abstrakt.
- Drageset, S., & Ellingsen, S. (2010). *Å skape data fra kvalitativt forskningsintervju*. Sykepleien forskning, 5(4), 332-335.
- Elveguiden. (2024). *Laksefiske og sjørretfiske i Bondalselva-Elveguiden*. Hentet 05. 08., 2024 fra Elveguiden.no: <https://elveguiden.no/no/elv/bondalselva?tab=aboutelven>
- Fiske, P., & Aas, Ø. (2001). *Laksefiskeboka. Om sammenhenger mellom beskatning, fiske og verdiskaping ved elvefiske etter laks, sjøaure og sjørøye*. NINA temahefte 20. Hentet fra <https://www.nina.no/archive/nina/pppbasepdf/temahefte/020.pdf>
- Fiske, P., Baardsen, S., Stensland, S., Hvidsten, N. A., & Aas, Ø. (2012). *Sluttrapport og evaluering av oppleieprosjektet i Trondheimsfjorden*. NINA rapport 854. Hentet fra <http://hdl.handle.net/11250/2467753>
- Fiskeguiden. (2018). *Bondalselva 2018*. Hentet fra Fiskeguiden.no: <https://www.fiskeguiden.no/8-fiskeplasser/8735-bondalselva-2017-8735>
- Fremstad, J. (2019, 03. 25.). *Oteren kan ta rotta på minken*. Hentet fra Nina.no: <https://www.nina.no/Om-NINA/Aktuelt/Nyheter/article/oteren-kan-ta-rota-p-229-minken>
- Harrison, H. L. (2018). *Cultivating conflict: perspectives on the human dimensions of voluntary Atlantic salmon (Salmo salar) hatcheries in a conservation context*. Norwegian University of Life Sciences, Ås. Hentet fra <https://hdl.handle.net/11250/2683441>
- Henriksen, I. M., & Tøndel, G. (2017). *Spontane dybdeintervjuer: Strategisk interaksjon som sosiologisk forskningsmetode*. . Norsk sosiologisk tidsskrift, 1(3), 216-232.

- Jadotte, Y. T. (2020). *Shades of skin, shades of power: social constructionism as the grand theory for the structure/agency and reality/identity conundrums*. The Rose Croix Journal, 14, 12-47. Hentet fra https://www.researchgate.net/publication/342026531_Shades_of_Skin_Shades_of_Power_Social_Constructionism_as_the_Grand_Theory_for_the_StructureAgency_and_RealityIdentity_Conundrums
- Kartverket. (2025). *Kartverket*. Hentet fra <https://www.kartverket.no/>
- Kjelden, J., Krogdahl, R., Heggem, V., Fiske, P., Hvidsten, N. A., Baardsen, S., . . . Aas, Ø. (2012). *Elvene rundt Trondheimsfjorden. Laks og Verdiskapning*. NINA Temahefte 48. Hentet fra <https://www.nina.no/archive/nina/pppbasepdf/temahefte/048.pdf>
- Klenke, R. R. (2013). *Human-wildlife conflicts in Europe*. Berlin and Heidelberg: Springer.
- Linneberg, M. S., & Korsgaard, S. (2019). *Coding qualitative data: A synthesis guiding the novice*. Qualitative research journal 19.3 259-270.
- Madsbu, J. P. (2004). *Realisme og relativisme innenfor sosial konstruktivisme*. Notat (Høgskolen i Hedemark) . Hentet fra <http://hdl.handle.net/11250/133588>
- Miljødirektoratet. (2025, 03, 31.). *Laks - Miljødirektoratet.no*. Hentet fra <https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/arter-naturtyper/fiske/laks/>
- NORCE - Norwegian Research Centre. (2022, 08 08). *Oteren - en utfordring for villaksen?* Hentet fra [norceresearch.no: https://www.norceresearch.no/aktuelt/oteren-en-utfordring-for-villaksen](https://www.norceresearch.no/aktuelt/oteren-en-utfordring-for-villaksen)
- Noregs vassdrags- og energidirektorat (NVE). (2023, 28 01). *097/1 Bondalselva*. Hentet fra [Nve.no: https://www.nve.no/vann-og-vassdrag/vassdragsforvaltning/verneplan-for-vassdrag/more-og-romsdal/097-1-bondalselva/](https://www.nve.no/vann-og-vassdrag/vassdragsforvaltning/verneplan-for-vassdrag/more-og-romsdal/097-1-bondalselva/)
- Norske Lakseelver. (2017, 03. 07.). *Kultivere eller ikke kultivere*. Hentet fra [Lakseelver.no: https://lakseelver.no/nb/news-2017/kultivere-eller-ikke-kultivere](https://lakseelver.no/nb/news-2017/kultivere-eller-ikke-kultivere)
- North Atlantic Salmon Conservation Organization (NASCO). (2025, 04. 24.). *About - NASCO*. Hentet fra [Nasco.int: https://nasco.int/about/](https://nasco.int/about/)
- NVE - Noregs vassdrags- og energidirektorat. (2001). *Verdier i Bondalselva, - Ørsta kommune i Møre og Romsdal*. vvvrapport2001_09. Hentet fra https://publikasjoner.nve.no/vvv_rapport/2001/vvvrapport2001_09.pdf
- Ovegård, M. K. (2021). *Cormorant predation effects on fish populations: A global meta-analysis*. Fish and fisheries, 22(3), 605-622.
- Ovegård, M. K., Öhman, K. M., & J. S., & J. (2017). *Cormorant predation overlaps with fish communities and commercial-fishery interest in a Swedish lake*. Marine and Freshwater Research, 68(9), 1677-1685.
- Redpath, S. M. (2013). *Understanding and managing conservation conflicts*. Trends in ecology & evolution. Hentet fra <https://doi.org/10.1016/j.tree.2012.08.021>
- Riley, S. J., & Decker, D. J. (2000). *Wildlife stakeholder acceptance capacity for cougars in Montana*. Wildlife Society Bulletin, 931-939. Hentet fra <https://www.jstor.org/stable/3783850>

- Ripple, W. J., & Beschta, R. L. (2005). *Linking Wolves and Plants: Aldo Leopold on Trophic Cascades*. BioScience: 613-621. Hentet fra [https://doi.org/10.1641/0006-3568\(2005\)055\[0613:LWAPAL\]2.0.CO;2](https://doi.org/10.1641/0006-3568(2005)055[0613:LWAPAL]2.0.CO;2)
- Rovdjursdialog. (2025, 04. 03.). *Prosjekt Rovdjursdialog - Center för naturresurssdialog*. Hentet fra Cnrd.se: <https://www.cnrd.se/rovdjursdialog/>
- Rueness, E. K. (2024, 04 24). *Oter - Store norske leksikon*. Hentet fra snl.no: <https://snl.no/oter>
- Rybråten, S., & Gómez-Baggethun, E. (2016). *Lokal og tradisjonell økologisk kunnskap i forskning og forvaltning av laks. En forstudie*. NINA Rapport [2459]. Hentet fra <http://hdl.handle.net/11250/2418802>
- Rybråten, S., Hesjedal, A., & Holmgaard, S. B. (2023). *Betydningen av laks. Eksempler fra Namsenffjorden og Namsenvassdraget*. NINA rapport 2254. Hentet fra <https://hdl.handle.net/11250/3049228>
- Skjervheim, H. (1957/1996). *Deltakar og tilskodar og andre essays*. Oslo: Aschehoug.
- Skogen, K., & Krange, O. (2020). *The Political dimensions of illegal wolf hunting: Anti-elitism, lack of trust in institutions and acceptance of illegal wolf killing among Norwegian hunters*. Sociologia ruralis, 60(3), 551-573. Hentet fra <https://doi.org/10.1111/soru.12309>
- Skogen, K., Krange, O., & Figari, H. (2013). *Ulvekonflikter: en sosiologisk studie*. Oslo: Akademika forlag.
- Skår, M., & Köhler, B. (2019). *Rekreasjonsinteresser i utvidet miljødesign: demovassdrag Nea*. Hydrocen rapport nr.9. Hentet fra <http://hdl.handle.net/11250/2603560>
- Solhaug, T. (1976). *De Norske fiskeriers historie 1815-1880* (2.. utg.). Universitetsforlaget.
- Sortland, L. K., Lennox, R. J., Velle, G., Vollset, K. W., & Kambestad, M. (2023). *Impacts of predation by Eurasian otters on Atlantic salmon in two Norwegian rivers*. Freshwater Biology, 68(7), 1176-1193. Hentet fra <https://doi.org/10.1111/fwb.14095>
- Statens forvaltningstjeneste. (1999). *Til laks åt alle kan ingen gjera? Om årsaker til nedgangen i de norske villaksbestandene og forslag til strategier og tiltak for å bedre situasjonen*. Oslo: Klima- og miljødepartementet. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/5ee11a55cf5c4f7bb79016dc25f6e8bd/no/pdf/ou199919990009000dddpdfa.pdf>
- Statistisk sentralbyrå. (2025, 1 16). *SSB.no*. Hentet fra 08991: Elvefiske. Fangst, etter elv/vassdrag, fiskeslag og bruken av fangsten 1993 - 2023: <https://www.ssb.no/statbank/table/08991/>
- Statsforvalteren i Møre og Romsdal. (2020). *Kultiveringsplan for vassdrag i Møre og Romsdal*. Statsforvalteren Rapport 2020:01. Hentet fra <https://www.statsforvalteren.no/contentassets/aa17c965a14540d38f9991fcb424ce37/kultiveringsplan-for-vassdrag-i-more-og-romsdal---endelig-versjon-002.pdf>
- Stensland, S. (2011). *Angling tourism and landowner based management of Atlantic salmon stocks in the Trondheim fjord region of Norway*. Norwegian University of Life Sciences, Ås. Hentet fra <http://hdl.handle.net/11250/2434104>

- Stensland, S., & Kristiansen, A. (2013). *Elveeieres målsettinger, framtidssyn og inntekststrategier i en laksefisketurisme i endring*. Utmark nr. 3. Hentet fra https://nmbu.brage.unit.no/nmbu-xmlui/bitstream/handle/11250/2473195/Stensland_et_al_2013-UTMARK.pdf?sequence=2
- Stortinget. (1972-1973). Hentet fra Stortingsforhandlinger.: <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Stortingsforhandlinger/Lesevisning/?p=1972-73&paid=2&wid=a&psid=DIVL520&s=True>
- Tangeland, T., Skogen, K., & Krange, O. (2010). *Om rovdyr på landet og i byen. Den urban-rurale dimensjonen i de norske rovviltkonfliktene*. NINA rapport 650. Hentet fra <http://hdl.handle.net/11250/2642604>
- Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse* (5. utg.). Bergen: Fagbokforlaget.
- Thorsnæs, G. (2024, 04 24). *Ørsta - Store norske leksikon*. Hentet fra [snl.no: https://snl.no/%C3%98rsta](https://snl.no/%C3%98rsta)
- Thorstad, E. B. (2022). *Status for norske laksebestander i 2022*. Vitenskapelig råd for lakseforvaltning.
- Thorstad, E. B., & Rybråten, S. (2020). *Kartlegging av oterens effekt på bestander av laks og sjørret - Sunnmøre*. NINA Rapport [2433]. Hentet fra <https://hdl.handle.net/11250/2650751>
- Tjora, A. (2018). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. (3. utg.). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Tjora, A. (2024, 5 1). *sosialkonstruktivisme - Store norske leksikon*. Hentet fra [snl.no: https://snl.no/sosialkonstruktivisme](https://snl.no/sosialkonstruktivisme)
- Václavíková, M. V. (2011). *Otters vs. fishermen: Stakeholders' perceptions of otter predation and damage compensation in the Czech Republic*. Journal for Nature Conservation, 19(2), 95-102. .
- van der Meeren, G. (2013). *Kasusstudie: Villaks og oppdrettslaks i et økosystemtjenesteperspektiv*. Havforskningsinstituttet. Hentet fra https://www.hi.no/hi/nettrapporter/fisken-og-havet/2013/fh_5-2013_til_web
- van Dijk, J., Kambestad, M., Carss, D. C., & Hamre, Ø. (2020). *Kartlegging av oterens effekt på bestander av laks og sjørret-Sunnmøre*. NINA Rapport [2427]. Hentet fra <https://hdl.handle.net/11250/2650751>
- Vitenskapelig råd for lakseforvaltning. (2024). *Status for norske laksebestander i 2024*. Rapport fra Vitenskapelig råd for lakseforvaltning [32]. Hentet fra <https://hdl.handle.net/11250/3134162>
- Viteri, C., & Chávez, C. (2007). *Legitimacy, local participation, and compliance in the Galápagos Marine Reserve*. Ocean & Coastal Management 50.3-4. Hentet fra <https://doi.org/10.1016/j.ocecoaman.2006.05.002>
- Vøllestad, L. A., & Halleraker, J. H. (2024, 04 24). *Laks - Store norske leksikon*. Hentet fra [snl.no: https://snl.no/laks](https://snl.no/laks)

- Williams, T. M., Estes, J. A., & Springer, A. M. (2004). *Killer appetites: assessing the role of predators in ecological communities*. Ecology, 85(12), 3373-3384. Hentet fra <https://doi.org/10.1890/03-0696>
- Woodroffe, R., Thirgood, S., & Rabinowitz, A. e. (2005). *People and wildlife, conflict or co-existence?* Cambridge University Press.
- Östman, Ö. B. (2013). *Estimating competition between wildlife and humans—a case of cormorants and coastal fisheries in the Baltic Sea*. . PLoS One, 8(12), e83763.
- Aas, Ø., Andersen, O., & Stensland, S. (2021). *Laksefiske i Norge 2020: Atferd blant aktive fiskere og svenske fiskere som ikke besøkte Norge pga. corona-pandemien*. MINA fagrapport [72]. Hentet fra <https://hdl.handle.net/11250/2828386>

Vedlegg:

1. Intervjuguiden.
2. Informasjonsskriv og samtykkeerklæring.

Tabell 4. Intervjuguiden som ble brukt under datainnsamlingen i Sæbø Juni 2024.

Spørsmål og tema	Intervjuspørsmål	Nøkkelord og oppfølgingsspørsmål
1 – INTRO	Introduksjon av intervjuer, estetiske betraktninger og informert samtykke.	Anonymitet, konfidensialitet og informasjon om bruk av lydopptaker
2 – INTRO	Hvem er du? Kan du gi en kort beskrivelse av deg selv?	- Hva jobber du med - Alder, kjønn, sivil-status? - Hjemsted?
3 – INTRO	Kan du fortelle litt om din tilknytning til dette stedet?	- Opplevelser - Historier?
Forskningsspørsmål 1: Er friluftsliv en sentral hobby for deg?		
4 – Fritid	Hvilken type naturbruksform/type friluftsliv er det du foretrekker eller gjør mest av?	(Jakt/fiske, telting/overnatting ute, ski, sykling, løping, naturvern, reiseliv og naturobservasjon)
5 – Fritid	Hvor ofte gjør du slike frilufts aktiviteter? Fang opp sesongvise variasjoner i type aktiviteter/aktivitetsnivå? Utenfor fiskesesongen f.eks.	Daglig, 2-3 ganger i uken, en gang i måneden, en gang i halvåret.
Forskningsspørsmål 2: På hvilken måte benytter du deg av Bondalselva som friluftsområde?		
6 – Bruk av elva	Hvor ofte besøker du dette området? Og hvilken sesong er mest besøkt? Tar du deg tid til å studere dyrelivet langs elva?	Daglig? hva gjør du? Sesongbasert, Hva har du sett?
Forskningsspørsmål 3: Hvilket syn har du på oteren? (Generelt)		
7 – Utfordringer	Hvilke utfordringer mener du er med at oteren nå «vender tilbake»?	(Har du hørt om?)
Forskningsspørsmål_4: Hvilke tanker har du om forvaltningen av oteren?		

8- Forvaltning	Har du forslag til noen tiltak som kunne gjort saken annerledes? Hva tenker du om det hadde vært åpnet for mere felling av arten?	Forvaltning, politikk, ulike syn, Jakt/felling, Fornøydhet, myndighetene.
9- Forvaltning	Kan det bare være oteren sin skyld i denne problematikken med at villaksen forsvinner? Eller finnes det andre trusler som er større?	Fritidsfiske, forsuring, vannkraft, oppdrett, mink, turisme og konkurranse
10- Forvaltning/Laks	Er de redd for at laksebestanden kan forsvinne? Hvordan hadde det påvirket deg om villaksen hadde forsvunnet fra elva?	Utryddningstruet laksebestand, hva med det egosentriske synspunktet?
Forskningsspørsmål 5: Hva tenker du om disse forvaltnings-tiltakene om skal gjennomføres i elva?		
11-Prosjektet	Føler du at du har fått tilstrekkelig informasjon om prosjektet?	Informasjon
12- Prosjektet	Har du troa på at det vil fungere? Hva tror du vil/vil ikke fungere? Har du noen bekymringer med prosjektet?	Skepsis, nysgjerrig, negativisme, positivisme, Bekymringer.
13- Prosjektet	Hva tenker du om en slik «tydelig» forvaltningsmetode, (der de griper inn i naturen)? Ville du ha gjort dette annerledes?	Griper inn i naturen
14- Tanker	Har tanken slått deg at oteren kanskje kan komme tilbake og at dette bare er en midlertidig løsning?	Midlertidig løsning
Forskningsspørsmål 6: Avslutning		
15- END	Er det noe som jeg ikke har spurt om som du ønsker å fortelle?	-
16- END	Er du interessert i å lese oppgaven når den er ferdig?	E-post adresse

Vil du delta i forskningsprosjektet

Samfunnsaksepten for oter i lakseelvene på Sunnmøre?

Formålet med prosjektet

Dette er et spørsmål til deg om du vil delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å finne ut samfunnsaksepten for oter i lakseelvene på Sunnmøre.

Dette prosjektet utgjør en del av min Masteroppgave i Naturbasert reiseliv. Jeg planlegger å gjennomføre en kvalitativ tilnærming, der jeg vil intervju personer som enten bor i nærområdet til disse lakseelvene eller som benytter seg av dem. Jeg vil utforske ulike aspekter ved deres forhold til disse elvene, inkludert deres bruk av rekreasjonsområdene og deres tanker og holdninger til det pågående oterprosjektet i Bondalselva.

Målet mitt er å undersøke hvilke holdninger folk har til midlertidige inngrep i naturen, spesielt når det gjelder forvaltningen av den sårbare villaksbestanden i lakseelvene. Jeg ønsker å få innsikt i hvordan lokalsamfunnet ser på dette, samt hvilken betydning det har for deres opplevelse av naturen og deres engasjement i naturbaserte aktiviteter.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du får denne forespørselen fordi du har sagt deg villig til å bli intervjuet gjennom det allerede etablerte prosjektet til NORCE (Norwegian Research Centre) og NINA (Norsk institutt for naturforskning) i området. Jeg fikk tildelt disse kontakt opplysningene gjennom prosjektleder Oddgeir Andersen.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

NMBU (Norges miljø og biovitenskapelige universitet) er ansvarlig for personopplysningene som behandles i prosjektet. Min veileder fra NMBU-instituttet er Stian Stensland, samt Rose Keller og Oddgeir Andersen er mine kontaktpersoner som jobber i NINA.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å be om å få dine opplysninger slettet.

Hva innebærer det for deg å delta?

For den som deltar i prosjektet får en gylden mulighet til å si sin mening om oterprosjektet som skal bli gjennomført i Bondalselva denne sommeren.

Jeg kommer til å benytte meg av en kvalitativ metode der jeg skal gjennomføre dybdeintervju. Informasjonen som vil bli samlet inn er blant annet tanker og holdninger rundt dette prosjektet. Intervjuobjektens bruk av område, om de bruker det til rekreasjon, trening, fiske eller som et turområde. Intervjuet vil ikke ta lengre tid en maks 20 minutter.

Jeg kommer til å samle inne minimalt med kontaktinformasjon, men noen personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Norges miljø – og biovitenskapelige universitet har Sikt – Kunnskapssektorens tjenesteleverandør vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- **Stian Stensland (veileder)**
Tlf. +4767231715
Epost: stian.stensland@nmbu.no
- **Oddgeir Andersen (Prosjektansvarlig)**
Tlf. 934 66 706
Epost: oddgeir.andersen@nina.no
- **Hanne Pernille Gulbrandsen (Personvernombud for NMBU)**
Tlf. 402 81 558
E-post: personvernombud@nmbu.no
- **Jenny Grimstad (Student, Intervjuer)**
Tlf. 415 93 820
Epost: Jenny.Grimstad@nmbu.no

Hvis du har spørsmål knyttet til Sikts vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt på epost: personvertjenester@sikt.no, eller på telefon: 73 98 40 40.

Med vennlig hilsen

Stian Stensland
(Forsker/veileder)

Jenny Grimstad
(Student)

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *Samfunnsaksepten for oter i lakseelvene på Sunnmøre*, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- ☐ å delta i en fokusgruppe, hvor det tas lydopptak og notater underveis

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet
Noregs miljø- og biovitenskapelige universitet
Norwegian University of Life Sciences

Postboks 5003
NO-1432 Ås
Norway